

Jytkyn jäljillä

Analyysi perussuomalaisten vaalikonevastauksista vuosien 2011 ja 2015
eduskuntavaaleissa

Veikko Eino Juhani Isotalo

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Yleinen valtio-oppi,

politiikan tutkimus

Kandidaatintutkielma

Elokuu 2018

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty		*Laitos – Institution – Department
Valtiotieteellinen tiedekunta		Politiikan ja talouden tutkimuksen laitos
Tekijä – Författare – Author		
Isotalo, Veikko Eino Juhani		
Työn nimi – Arbetets titel – Title		
Jyt kyn jäljillä: Analyysi perussuomalaisten vaalikonevastauksista vuosien 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa		
Oppiaine – Läroämne – Subject		
Yleinen valtio-oppi, politiikan tutkimus		
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages
Kandidaatintutkielma	Elokuu 2018	37 + 2 liites.
Tiivistelmä – Referat – Abstract		
<p>Perussuomalainen politiikka on ollut murroksessa vuoden 2017 puheenjohtajavaihdoksen ja puolueen eduskuntaryhmän hajoamisen jälkeen. Tätä ennen on puolueen edustamasta ideologiasta annettu toisistaan eriäviä tulkintoja. Osa tutkijoista on linkittänyt puolueen populismin ohella keskusta-vasemmistoon, kun taas osa on tulkinnut puolueen oikeistopopulistiseksi. Tässä tutkimuksessa keskitytään perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikonevastauksiin vuosina 2011 ja 2015. Vastausten avulla paljastettiin asiakysymyksiä, joista puolueen ehdokkaat olivat joko samaa tai eri mieltä. Kysymyksiä, joista puolue oli yhtenäinen, peilattiin muiden puolueiden vastauksiin. Näin muodostettiin kuva perussuomalaisesta politiikasta ehdokasnäkökulmasta. Tämän lisäksi sijoitettiin perussuomalaiset ehdokkaat ideologiselle arvokartalle puolueen sisäisten ryhmittymien tarkastelemiseksi. Arvokartan muodostamisessa käytettiin konfirmatorista faktorianalyysiä. Lopuksi kysyttiin, vaikuttiko ehdokkaan ideologinen sijainti arvokartalla päätökseen irtautua puolueesta.</p> <p>Tutkimuksen keskeisinä tuloksina huomattiin perussuomalaisten ehdokkaiden vaalikonevastausten heijastelevan populismia, nationalismia ja arvokonservatiivisia näkökantoja. Eniten yhteneviä kantoja perussuomalaisten kanssa oli vasemmistoliiton ehdoilla. Vasemmistoliiton kanssa oltiin yhtä mieltä erityisesti työelämää, eläkeläisiä ja Natoa koskevissa kysymyksissä. Osassa talouskysymyksistä olivat perussuomalaiset samaa mieltä kokoomuksen kanssa ja näin puolue rikkoi perinteistä vasemmisto-oikeisto-jakoa. Arvokysymyksissä puolue oli myös kokoomuksen ja kristillisten kanssa samoilla linjoilla, kun taas aluepolitiikassa puolue jakoi kantoja keskustan kanssa. Puolueen sisäiset erimielisyydet koskivat suhtautumista työttömiin, julkiseen sektoriin, ydinvoimaan ja tuloeroihin. Soini ja Halla-aho puolestaan poikkesivat toistensa kannoista talous- ja arvokysymyksissä. Tuloksissa myös huomattiin, etteivät puolueen kansanedustajat erottuneet arvokartalla toisistaan eroteltaviksi aiemmassa tutkimuksessa nimetyiksi ryhmiksi. Lopuksi todettiin, ettei kansanedustajan sijainti arvokartalla selittänyt perussuomalaisista irtaantumista vuonna 2017.</p> <p>Tässä tutkimuksessa kehiteltiin uusia menetelmiä vaalikonekysymysten analysointiin. Tulevassa perussuomalaisiin keskittyvässä tutkimuksessa voitaisiin hyödyntää näitä menetelmiä ja tunnistaa puolueen ehdokkaiden ideologisia siirtymiä vertaamalla tulevia vaalikonevastauksia aiempien vaalien aineistoihin.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords		
vaalikone, perussuomalaiset, eduskuntavaalit, faktorianalyysi, arvokartta		

Sisältö

1 Johdanto	1
2 Perussuomalaista politiikkaa	2
2.1 Poliitiikka ja arvot ennen vuotta 2017: Oikeistopopulismia vai ei sittenkään? . . .	2
2.2 Puolueen sisäiset ristiriidat ja ryhmittymät	5
3 Aineisto ja menetelmät	7
3.1 Tutkimusaineisto	7
3.2 Konfirmatorinen faktorianalyysi	7
4 Tulokset	13
4.1 Perussuomalaisten linja vaalikoneissa 2011 ja 2015	14
4.2 Muut puolueet samaa mieltä perussuomalaisten kanssa	20
4.3 Perussuomalaisten sisäiset ristiriidat	22
4.4 Puolueen ehdokkaat arvokartalla	25
5 Keskustelu	29
Lähteet	34
Liitteet	38

1 Johdanto

Perussuomalainen politiikka on ollut murroksessa kesästä 2017 alkaen, kun puolueen eduskuntaryhmä jakautui kahtia Timo Soinin (ent. puheenjohtaja) ja Sampo Terhon (vuoden 2017 puheenjohtajakilvan häviäjä) irtauduttua seuraajineen perussuomalaisten eduskuntaryhmästä Jussi Halla-ahon ensin voitettua perussuomalaisten puheenjohtajakisan (Palonen ja Saresma 2017, 20). Tämä tutkimus tunnistaa vuosien 2011 ja 2015 Yleisradion ja Helsingin Sanomien (huom. vain 2015) eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikonevastausten avulla perussuomalaisia arvoja ja perussuomalaisille keskeisiä asiakysymyksiä. Tutkimusmotivaatio tälle tutkimukselle on ymmärtää perussuomalaista politiikkaa ehdokasnäkökulmasta. Keskittymällä puolueen lähihistoriaan voidaan myös tehdä ennusteita, millaista politiikkaa perussuomalaisten voidaan olettaa harjoittavan jatkossa. Ennusteiden lisäksi voidaan 2010-luvun alkupuoliskolta löytää selityksiä halla-aholaisen politiikan suosiolle puolueen sisällä, mikä kanavoitui vuoden 2017 puoluekokouksessa. Näiden tavoitteiden lisäksi pyritään tutkimuksessa esittelemään uusia tapoja hyödyntää vaalikonevastausaineistoja puolueiden asenteista kertovina paneeliaineistoina.

Aineistona vaalikonevastaukset tarjoavat suoran keinon saada poliittisia kantoja ehdokailta itseltään, sillä kyse on suorasta viestinnästä ehdokkaan ja äänestäjän välillä. Tämä perustuu oletukseen, että ehdokkaat ovat itse täyttäneet vaalikoneet, eivätkä esimerkiksi ehdokkaiden omat puolueet ole ohjanneet ehdokkaiden vastauksia. Ehdokkaiden antamia vaalikonevastauksia ei ole vielä käytetty usein tutkimusaineistona (Ylä-Anttila 2014, 194). Ehdokkaiden vaalikonevastaukset tarjoavat informaatiota toisaalta puolueen sisäisistä ideologisista ristiriidoista ja toisaalta asiakysymyksistä, joiden suhteen puolue on yksimielinen. Samalla kyetään myös tarkastelemaan, miten muut puolueet suhtautuvat perussuomalaisille keskeisiin asiakysymyksiin. Näitä löydöksiä peilataan aiempaan tutkimuskirjallisuuteen perussuomalaisista ja populismista.

Tutkimus yhdistää Rauli Mickelssonin (2011) kehittämän luokittelun perussuomalaisista kansanedustajista näiden vaalikonevastauksista muodostettuihin ideologisiin positioihin. Vaalikonevastausten avulla voidaan siis tarkastella, ovatko Mickelssonin luokittelemat ehdokkaat lähellä toisiaan myös kaksiulotteisella ideologisella kentällä. Ehdokkaiden ideologisen sijainnin määrittämiseksi muodostettiin vaalikonekysymyksistä kaksi toisistaan riippumatonta ideologista dimensiota (oikeistolaisuus ja konservatiivisuus). Nämä ideologiset ulottuvuudet muodostettiin summaamalla yhteen toisiaan täydentäviä kysymyksiä, jotka heijastelevat samaa poliittista ideologiaa. Vastaavanlaisia ideologisia kenttiä on muodostettu aiemminkin analysoimaan kansanedustajien ideologisia sijainteja (ks. Reunanen ja Suhonen 2009), mutta ehdokkaiden vastausten analysointi on yleensä rajattu vain yhteen vaalivuoteen. Tämän tutkimuksen ideologisten dimensioiden sisäinen konsistenssi, eli heijastelevatko dimensioihin valitut kysymykset samaa latenttia

muuttujaa, varmistettiin konfirmatorisella faktorianalyysillä (*confirmatory factor analysis*) eli CFA:lla (ks. Hoyle 2000). Saman dimension yli ajan stabiliteetti (esimerkiksi konservatiivisuus 2011 vrt. konservatiivisuus 2015) varmistettiin tilastollisilla testeillä, joissa useamman kerran ehdolla olleiden ehdokkaiden arvot pysyivät muuttumattomina ideologisilla ulottuvuuksilla vuosina 2011 ja 2015.

Tutkimuksen rakenne on seuraava. Seuraavassa luvussa esitellään tieteellistä kirjallisuutta perussuomalaisiin liittyen. Taustakirjallisuuden esittelyn yhteydessä esitetään myös tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset. Kirjallisuuskäsitteet on jaettu kahteen alalukuun, joista ensimmäisessä kartoitetaan perussuomalaisen politiikan arvopohjaa ja puolueen politiikkaa leimaavaa populismia. Toisessa alaluvussa valotetaan puolueen sisäisiä ristiriitoja ja puolueen kansanedustajien luokituksia. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksen aineisto ja keskeiset tutkimusmenetelmät, joita seuraavat tulokset. Tulosten esittelyn jälkeen esitetään johtopäätökset.

2 Perussuomalaista politiikkaa

Tässä luvussa esitellään perussuomalaisiin liittyvää kirjallisuutta ensin esittelemällä perussuomalaiseen politiikkaan liittyviä tunnuspiirteitä ja arvoja. Tämän jälkeen keskitytään puolueen sisäisiin jakolinjoihin ja kansanedustajista tehtyihin luokitteluihin.

2.1 Politiikka ja arvot ennen vuotta 2017: Oikeistopopulismia vai ei sitenkään?

Perussuomalaista puoluetta on luonnehdittu useissa tutkimuksissa sekä keskusta-vasemmistolaiseksi populistipuolueeksi (Ruostesaari 2011) että oikeistopopulistiseksi tai äärioikeistolaiseksi puolueeksi (Arter 2010). Vasemmistoon puoluetta on sijoitettu ”kansalliskeynsiläisten” talouspoliittisten kantojen takia (Mickelsson 2015, 321). Myös enemmistön perussuomalaisista eduskuntavaaliehdokkaista on todettu sijoittuvan vasemmistoon taloutta koskevissa asiakysymyksissä (Ylä-Anttila 2014). Toisaalta on puolue korostanut yksityistä omistusoikeutta ja yrittäjyyttä (Ruostesaari 2011, 141). Myös vasemmistopuolueista poiketen tähtää perussuomalaisen kannattama hyvinvointipolitiikka Mickelssonin (2015, 169) mukaan kansakunnan yhtenäistämiseen tasa-arvon lisäämisen sijaan. Tämä debatti puolueen ideologisesta olemuksesta on yleisesti koettu ratkaistuksi Jussi Halla-ahon tultua vuonna 2017 puolueen puheenjohtajaksi ja suurimman osan puolueen kansanedustajista erottua puolueen eduskuntaryhmästä. Näiden tapahtumien myötä on puolueen linjan koettu siirtyneen ratkaisevasti oikealle, etenkin maahanmuuttovastaisten

kantojen korostumisen takia (Palonen ja Saresma 2017, 17). Ennen vuotta 2017 ei tilanne ollut yhtä selkeä puolueen retoriikan vielä nojattessa SMP:läiseen taustaansa, minkä takia perussuomalaisesta puolueesta on myös käytetty nimitystä soinilas-vennamolainen puolue (Ruostesaari 2011). Helander ja Toivonen (1971, 65) ovat nimittäneet SMP:tä ”ei-sosialistiseksi vasemmistopuolueeksi”. Luonnehdinnan voidaan ajatella pätevän myös 2010-luvun puoliväliin asti kuvaamaan perussuomalaisia.

Perussuomalaisen puolueen politiikkaa on leimannut etenkin puolueen sitoutuminen populismiin. Puolue onkin luokitellut itsensä populistipuolueeksi vuoden 2011 eduskuntavaaliohjelmassa (Perussuomalaiset 2011). Yleisen näkemyksen mukaan populismi on poliittisena filosofiana protesti, johon kuuluu olennaisesti ”kansan” puolustaminen korruptoitunutta eliittiä vastaan (Wiberg 2011, 16–17). Populismissa kansan käsite on häilyvä, sillä kansalla voidaan tarkoittaa tilanteen mukaan poliittisia kansalaisia, kansakunnan etnistä perustaa, kansaa kokonaisuudessaan tai tiettyä unohdettua kansanosaa (Taguieff 2013, 1359–1365). Usein populismi näyttäytyy käytännössä ”pienen ihmisen” puolella olemisena (Wiberg 2011, 14). Edellisestä poiketen Palonen ja Saresma (2017, 26) kirjoittavat, ettei eliitti–kansa-jakolinja ole populismille välttämätön, vaan populismi tulisi ymmärtää ennen kaikkea me–muut-vastakkainasettelun rakentamisena. Populismi itsessään voidaan nähdä ideologiattomana, mihin kytkeytyvät aatteet (esim. sosialismi tai liberalismi) ratkaisevat sen spatiaalisen sijainnin arvokartalla (Arter 2010, 491–492). Vasemmistopopulismille on enemmän tyypillistä keskittyä talous- ja sosiaalipuolen teemoihin (Abts ja Rummens 2007, 418), kun taas oikeistopopulismi on määritelty sosiokulttuuristen piirteiden kautta (Arter 2010, 492). Mudden (2007, 22–23) mukaan oikeistopopulismille tunnusomaisia piirteitä ovat nativismi, autoritäärisyys ja populismi, joista tärkeimpänä voidaan pitää nativismia. Nativismilla tarkoitetaan syntyperäisen kansalaisuuden korostamista ja samalla ei-syntyperäisten elementtien koetaan uhkaavan kansallisvaltioiden yhtenäisyyttä (Mudde 2007, 19,22).

Mickelsson (2015, 321) pitää perussuomalaisille keskeisenä aatteellisena lähtökohdana nationalismia, mikä sopii puolueen retoriikkaan ”oman kansan” etujen varjelemisesta. Vuoden 2011 eduskuntavaaliohjelmassa perussuomalaiset kuvailevatkin itseään isänmaallisenä ja kansallismielisenä puolueena (Perussuomalaiset 2011). Tästä huolimatta Ruostesaari (2011, 140) ei ollut valmis pitämään vennamolais-soinilaista puoluetta nationalistisena käsitteen kansallisvaltion etniseen yhtenäisyyteen tähtäävässä merkityksessä (ks. Mudde 2007, 16–17). Nationalismia voidaan kuitenkin nähdä puolueen tavassa korostaa maanpuolustusta (Mickelsson 2011, 161), sekä pyrkimyksessä rajata politiikkatoimin luotu hyvinvointi (esim. julkisten sosiaalipalvelujen saatavuus) koskemaan vain Suomen kansalaisia, mikä tunnetaan hyvinvointisovinismina (ks. Arter 2010, 499). Samalla tulisi perussuomalaisten mukaan maahanmuuttoa rajoittaa. Osa perussuomalaisista ehdokkaista on tosin mennyt vaatimuksissaan pidemmälle

(katso esim. Nuiva-manifesti 2010) ja puolue onkin ajan myötä profiloitunut entistä enemmän maahanmuuttovastaisena (Mickelsson 2015, 321).

Perussuomalaiseen arvomaailmaan kuuluu myös olennaisesti arvokonservatiivisuus. Puolue luokitteli itsensä vuoden 2011 vaaliohjelmassa ”kristillissosiaalisesti puolueeksi” (Perussuomalaiset 2011, 6) korostaakseen puolueen sitoutumista kristinuskoon. Konservatiivisuus näkyy puolueen tavassa korostaa perinteisiä perhearvoja, joista ei löydy ymmärrystä sateenkaariperheille tai homoparien adoptio-oikeudelle (Mickelsson 2011, 161–162). Puolue on myös ilmaissut kannattavansa konservatiiviseen arvomaailmaan kuuluvaa vahvaa kuria ja järjestystä, mikä on ilmennyt käytännössä tukena puolustusvoimille ja poliisille (Ruostesaari 2011, 140).

Perussuomalaisten politiikkaa ovat myös leimanneet kritiikki suomalaista konsensuspolitiikkaa vastaan (Arter 2010). Tässä näkemyksessä ovat ”vanhat puolueet” ja näiden kansanedustajat menettäneet yhteytensä kansaan (Ruostesaari 2011, 128–129). Vuonna 2008 paljastunut vaalirahakohu nostikin julkiseen keskusteluun suomalaisen demokratian tilan (Palonen ja Saresma 2017, 22). Valtaapitävien puolueiden kyvyttömyys edistää kansan etua näkyy perussuomalaisten mukaan erityisesti Eurooppa-politiikassa, joka nähdään selkärangattomana (Raunio 2011, 208–209). Puolueen suhtautuminen Euroopan unioniin ja euroon on yksimielisen kriittinen, sillä molempien instituutioiden nähdään kaventavan suomalaisten kansanvaltaa ja kasvavan integraation pelätään lisäävän maahanmuuttoa (Raunio 2011, 205–215). Perussuomalaisten protestin voimakkuutta lisäsi euroalueella kärjistynyt talouskriisi ja kriisin hoitamiseen vaaditut tukipaketit. Eurokriisiin liittyvät uutiset dominoivatkin uutisotsikoita vuosina 2010–2011 ja Eurooppa-politiikasta muodostui merkittävä vaaliteema vuoden 2011 eduskuntavaaleissa (Pernaa 2012, 21–22), joissa perussuomalaiset saivat merkittävän ”jytkynä” tunnetun vaalivoiton. Tuomas ja Tuukka Ylä-Anttilan (2015) mukaan perussuomalaisten nousuun vaikuttivatkin eurooppalainen talouskriisi ja suomalaisen demokratian kriisi.

Perussuomalaisen arvomaailman erikoisuuksina voidaan pitää suhtautumista tasa-arvoon, joka on perussuomalaisten retoriikassa valjastettu palvelemaan epätasa-arvoista politiikkaa (Saresma 2017, 131). Puolueen suhtautuminen on ollut kielteistä sukupuolikiintiöihin (Saresma 2017, 128), sekä puolueessa on pyritty korostamaan ”miesten tasa-arvoa”, koska tasa-arvo näyttäytyy puolueelle eräänlaisena nollasummapelinä (Saresma 2017, 131). Tasa-arvopolitiikan suuntaan voi vaikuttaa se, että puolueen kannattajakunta ja ehdokkaat ovat koostuneet pääasiassa miehistä (katso esim. Ylä-Anttila 2014, 192). Tosin erot kahden sukupuolen välillä eivät näyttäydy puolueen kannatuspohjassa huomattavan suurina (Westinen 2016, 258). Perussuomalaisille erityisenä asiakysymyksenä voidaan myös pitää ruotsin kielen aseman heikentämistä Suomessa. Puolue ilmaisee vuoden 2015 kielipoliittisessa ohjelmassaan ajavansa ruotsin kielen pakollisuudesta luopumista (Perussuomalaiset 2015b).

Edellä mainitut perussuomalaisten kannat huomioiden esitetään seuraavat tutkimuskysymykset selvittämään, mistä asioista puolueen eduskuntavaaliehdokkaat ovat olleet yksimielisiä ja miten muut puolueet suhtautuvat näihin asiakysymyksiin:

- (1a) Mistä asioista perussuomalaiset kansanedustajaehdokkaat ovat olleet samaa mieltä vuosina 2011 ja 2015 vaalikonevastausten perusteella?
- (1b) Missä kysymyksissä muut puolueet olivat samaa mieltä perussuomalaisten kanssa vaalikonevastauksissaan, joissa perussuomalaiset olivat lähes yksimielisiä?

2.2 Puolueen sisäiset ristiriidat ja ryhmittymät

Richard Rose (1964) erottelee toisistaan ideologiset ryhmittyvät (*faction*) ja suuntaukset (*tendency*), joista ryhmittymät kuvaavat vakiintuneita poliittisten toimijoiden joukkoja, kun taas suuntaukset ovat tietyn ideologian kautta muodostuvia poliittisten asenteiden yhteenliittymiä. Ryhmittymät muodostuvat suuntausten henkilöitymisen kautta (Ylä-Anttila 2014, 192). Tuukka Ylä-Anttila (2014) on tutkinut perussuomalaisten vuoden 2011 eduskuntavaaliehdokkaiden Helsingin Sanomille annettuja vaalikonevastauksia ja pyrkinyt paljastamaan niiden kautta puolueen sisäisiä ryhmittymiä ja suuntauksia. Ylä-Anttila esitti tutkimuksessaan, että perussuomalaiset ehdokkaat erosivat kannoistaan sukupuolen perusteella naisehdokkaiden ollessa miesehdokkaita vasemmistolaisempia, vasemmistolaisten kantojen ollessa puolueen sisällä oikeistolaisia yleisempiä. Maahanmuuttokannoissaan puolueen ehdokkaat esittäytyivät yhtenäisen kriittisinä, ”maahanmuuttokriittisiksi” leimautuvien ehdokkaiden erottuessa kannoissaan pelkästään talousoikeistolaisina. Tutkimuksessa myös korostettiin, ettei puolueen sisälle ollut vielä vastausten perusteella syntynyt selviä ryhmittymiä, jotka vastaisivat johdonmukaisesti useampaan kysymykseen joko vasemmistoon tai oikeistoon ryhmittymen. (Ylä-Anttila 2014)

Perussuomalaisten sisäisten ryhmittymien tutkiminen onkin ollut aiheellista, sillä puolueen kannattajat olivat vielä vuonna 2011 ideologisesti hajaantuneita vasemmiston ja oikeiston välillä (Borg 2012, 199) ja puolueen kannatus riippui vahvasti liikkuvista äänestäjistä, millä katsottiin olevan vaikutusta puolueen tulevaisuudennäkymiin (Arter ja Kestilä-Kekkonen 2014, 953). Erityinen puolueen sisäistä yhtenäisyyttä uhkaava tekijä oli kuitenkin puolueen ehdokkaiden jakautumien ”maahanmuuttokriittisiin” eli kansallismielisyyttä ja ksenofobiaa korostavaan siipeen, sekä arvokonservatiivisiin, suomalaista poliittista kulttuuria kritisoiiviin ja vasemmalle sosiaalipoliittisissa teemoissa nojaavaan siipeen (Norocel 2016). Näistä ensimmäinen ryhmä henkilöityi Jussi Halla-ahon persoonaan, kun taas jälkimmäinen seurasi puolueen perustajaa

ja pitkäaikaista puheenjohtajaa Timo Soinia. Näiden välistä vastakkainasettelua lietsoi myös media, joka uutisoi Halla-ahon kotisivuillaan antamista ”äänestysvinkeistä” eduskuntavaaleihin 2011 ja 2015 (katso esim. Iltalehti 25.11.2010; Yle 20.12.2010). Listalla olevien ehdokkaiden suhtautumista asiakysymyksiin ei ole kuitenkaan tarkemmin tarkasteltu. Halla-ahon vuosien 2011 ja 2015 listoille kuuluvat ehdokkaat löytyvät Liitteestä 2. Seuraava tutkimuskysymys keskittyy puolueen sisäisten erojen tarkasteluun:

(2a) Mitkä ovat kysymyksiä, joista perussuomalaisilla ei ole yhtenevää kantaa vaalikonevastausten perusteella ja miten Soinin ja Halla-ahon välinen vastakkainasettelu on näkynyt perussuomalaisten vaalikonevastauksissa?

Mickelsson (2011, 163–164) jaotteli vuonna 2011 valitut perussuomalaiset kansanedustajat ehdokkaiden vaaliohjelmien perusteella viiteen erilaiseen ryhmään eli hommaforumilaisiin (hommalaiset), patriootteihin, yleispoliitikkoihin, sosiaalipoliittisia teemoja painottaviin yleispoliitikkoihin ja sosiaalipoliitikkoihin. Hommalaisien keskeinen teesi on maahanmuuttokriittikki ja hommalaisia on myös vuonna 2010 julkaistun Nuivan manifestin takana. Keskeisiksi hommalaisiksi Mickelsson nimeää Juho Eerolan, Jussi Halla-ahon, James Hirvisaaren, Maria Lohelan ja Olli Immosen. Patrioottisia arvoja korostavat lähes kaikki perussuomalaiset ehdokkaat, mutta Jussi Niinistö erottuu joukosta yhdistäen isänmaallisuuden militarismiin ja sijoittuu näin luokituksessa yksin patriootti-ryhmään. Yleispoliitikkoja oli puolueessa eniten, mutta Mickelsson mainitsee nimeltä vain Timo Soinin, Ritva Elomaan ja Tom Packalénin. Yleispoliitikot eivät ole keskittyneet mihinkään yksittäiseen asiaan. Sosiaalipoliittisia teemoja korostavat yleispoliitikot Pietari Jääskeläinen ja Pirkko Ruohonen-Lerner nostivat muista yleispoliitikoista poiketen joitakin sosiaalipoliittisia teemoja esille vaalikampanjassaan (esim. vanhustenhoito). Pelkästään sosiaalipoliittisiin teemoihin paneutuneita ehdokkaita olivat Arja Juvonen ja Johanna Jurva. Näiden ehdokkaiden asialistalla maahanmuutto esiintyi vähän tai ei ollenkaan. (Mickelsson 2011, 163–164)

Mickelsson ei luokitellut enää vuoden 2015 perussuomalaisia kansanedustajia. Mielenkiinnon kohteeksi nouseekin, miten Mickelssonin luokittelemat ehdokkaat sijoittuvat poliittiselle arvokartalle ja ovatko ehdokkaat liikkuneet vaalikartoilla ajan myötä. Lopuksi vielä tarkastellaan, voisiko arvokartta tai Mickelssonin luokitus selittää perussuomalaisen kansanedustajan päätöstä puolueesta irtautumisesta. Tutkimuksessa haetaan vielä vastausta näihin tutkimuskysymyksiin:

(2b) Miten Mickelssonin (2011) luokittelemat perussuomalaiset kansanedustajat sijoittuvat ideologiselle kartalle vuosina 2011 ja 2015?

(2c) Selittääkö perussuomalaisen kansanedustajan ideologinen sijainti arvokartalla tai Mickelsonin luokittelu edustajan päätöstä irtautua puolueesta kesällä 2017?

3 Aineisto ja menetelmät

Tässä kappaleessa esitellään ensin tutkimusaineistoa ja sen analysoinnissa käytettyjä työkaluja. Tämän jälkeen siirrytään tutkimusmenetelmiin, joissa keskitytään erityisesti konfirmatoriseen faktorianalyysiin, joka oli keskeisessä asemassa toiseen tutkimuskysymykseen vastatessa.

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu avoimena datana olevista Ylen (2011b; 2015) ja Helsingin Sanomien (2015) vaalikonevastauksista, sekä ehdokkaiden vaalituloksia koskevista tiedoista, jotka vuoden 2011 eduskuntavaalien osalta on kerätty Tilastokeskukselta (2011) ja vuoden 2015 osalta Oikeusministeriön vaalien tulos- ja tietopalvelusta (2015). Vaalikonevastaukset ladattiin julkisista lähteistä ja niiden vapaan käytön takaavat Creative Commons -lisenssit.

Aineiston analysoinnissa käytettiin R-ohjelmistoa ja lukuisia sille suunniteltuja paketteja, muun muassa tässä työssä olevat kuvat valmistettiin ggplot2 ja ggrepel -kirjastoja hyödyntäen (Wickham 2009; Slowikowski 2017). Seuraavaksi esitellään konfirmatorista faktorianalyysiä, jonka avulla eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikonevastauksista muodostettiin vuoden 2011 ja 2015 vaalien osalta konsistentteja ja stabiileja faktoreita, joita voitiin verrata toisiinsa yli ajan.

3.2 Konfirmatorinen faktorianalyysi

Ennen kuin konfirmatorinen faktorianalyysi suoritettiin, tarkasteltiin kaikkien vaalikoneprofiilin tehneiden ehdokkaiden vaalikonevastauksia eksploratiivisen faktorianalyysin (EFA) avulla. Eksploratiivista faktorianalyysiä käytetään aineiston latenttien eli piilevien dimensioiden paljastamiseen (ks. Fabrigar 2012). EFA:n tulokset eivät viitanneet, että aineistossa olisi selkeitä yksiselitteisiä faktoreita, vaan sisällöllisesti hyvin erilaiset kysymykset muodostivat niitä. Koska faktorien muodostamien kysymysten välillä ei ollut suuria eroja, oli faktorien tulkinta hankalaa.

Eksploratiivisen faktorianalyysin tulokset kuitenkin paljastivat, että eri aiheisiin sijoituvia kysymyksiä on mahdollista sijoittaa aineistoperusteisesti saman faktorin alle. Esimerkiksi

talouskysymykset ja ulkopolitiikkaa koskevat kysymykset kuvasivat aineiston mukaan samaa latenttia muuttujaa. Näin oli myös käynyt 2007 vaalikonevastauksia EFA:n avulla analysoitaessa (Reunanen ja Suhonen 2009). Toinen merkittävä oivallus eksploratiivisen faktorianalyysin tuloksista oli, että muodostuneet faktorit olivat jossakin määrin herkkiä muutoksille analyysissä mukana olleiden ehdokkaiden suhteen. Tästä johtuen päätettiin analysoidava aineisto rajata vain eduskuntapuolueiden ehdokkaisiin, sillä näiden ehdokkaiden ideologiset positiot ovat saman aihepiirin asiakysymyksissä yhdenmukaisempia verrattuna ehdokkaisiin, jotka edustavat eduskunnan ulkopuolisia ryhmittymiä.

Tämän jälkeen siirryttiin valitsemaan vaalikonekysymyksiä konfirmatorista faktorianalyysiä varten. Tutkimuksen mielenkiinnon kohteina olivat ennen kaikkea kaksi ideologista ulottuvuutta: oikeistolaisuus (vasemmistolaisuus) ja konservatiivisuus (liberaalisuus). Konservatiivisuus-dimensiota ei tule tulkita pelkkänä arvokonservatiivisuutena, sillä kyseinen dimensio heijastelee myös perussuomalaisille keskeisiä teemoja, vaikka puolueen kannat usein heijastelevatkin konservatiivisia arvoja. Vaalikonekysymysten joukosta valikoitiin ensin kaikki kysymykset, jotka heijastelivat kyseisiä ulottuvuuksia. Tämän jälkeen rajattiin kysymysjoukkoa valitsemalla vuoden 2011 vaalikoneesta vain kysymyksiä, joille löytyy vastinpari vuodelta 2015. Vastinparilla tarkoitetaan tässä kysymystä, joka on vähintään samaan aiheeseen liittyvä kysymys ja parhaimmassa tapauksessa lähes sanasta sanaan sama kysymys.

Oikeistolaisuus- ja konservatiivisuus-ulottuvuuksia kuvaavien kysymysten rajaamisen jälkeen suunniteltiin kyseisten ulottuvuuksien rakenne. Ulottuvuuksien rakenne pyrittiin pitämään mahdollisimman muuttumattomana vuosien 2011 ja 2015 välillä, mikä itsessään rajasi lisää käyttökelpoisten kysymysten joukkoa. On siis huomattava, että faktorien aineisto täten ohjasi faktorien rakennetta. Taulukossa 1 on listattu lopulliset faktoreja määrittävät kysymykset vuosille 2011 ja 2015. Tässä vaiheessa kysymykset käännettiin saman suuntaisiksi niin, että jokaisen kysymyksen konservatiivisuus tai oikeistolaisuus oli huipussaan vastauksen ollessa ”täysin samaa mieltä”. Tämä toimenpide helpottaa faktorien kertoimien tulkintaa ja on myös pakollinen summamuuttujia yhteen laskettaessa.

Oikeistolaisuus-dimensiota valittiin edustamaan molempina vuosina neljä talousaiheista kysymystä ja yksi turvallisuuspolitiikkaa koskeva kysymys. Talousaiheiset kysymykset voidaan vielä jaotella tarkemmin aiheisiin: rikkaiden verotus, yritystoiminta, työttömien aktiivointi ja vaihtuva talouskysymys. Vaihtuvat kysymykset eivät ole sisällöllisesti toisiaan täysin vastaavia. Vuoden 2015 vaihtuva-aiheista kysymystä vastaa samantyyppinen kysymys julkisesta velkaantumisetä vuoden 2011 aineistossa, mutta Suomen taloudellisen tilanteen ollessa hyvin erilainen vuosina 2011 ja 2015 eivät kysymykset jaa samaa merkitystä. Konservatiivisuus-dimension suhteen on myös yhden kysymysaiheen suuruinen painotusero vuosien 2011 ja 2015

Taulukko 1: Faktorit muodostavat vaalikonekysymykset pareittain vuosina 2011 ja 2015

Faktorit	Aihe	2011	2015
Oikeistolaisuus	Vaihtuva	(q19_) *Lakko-oikeutta ei ole tarvetta rajoittaa millään tavalla.	(h1) Suomen velkaantuminen on käännettävä laskuun, vaikka se samalla tarkoittaisi leikkauksia palveluihin ja etuuksiin.
	Rikkaiden verotus	(q26_) *Seuraavalla vaalikaudella on kiristettävä suurituloisten verotusta.	(h2_) *Hyvin ansaitsevien palkkaverotusta pitäisi kiristää.
	Yritystoiminta	(q23) Yritysten voitoista maksamaa veroa pitää laskea.	(h11) Yritysten pitäisi voida maksaa työehtosopimuksia pienempiä palkkoja, jotta Suomeen saataisiin työpaikkoja.
	Työttömien aktivointi	(q22) Työttömiä on kannustettava töihin porrastamalla työttömyysturvaa nykyistä voimakkaammin.	(y5) Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää.
	Nato-jäsenyys	(q6) Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.	(y11) Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.
Konservatiivisuus	EU	(q1_) *Suomen kuuluu jatkossakin tukea taloudellisesti ahdinkoon joutuneita EU-maita.	(y6) Euron ulkopuolella Suomi pärjäisi paremmin.
	Vaihtuva	(q11_) *Yritysten hallitukseen on säädettävä lailla sukupuolikiintiöt.	(y13) Maahanmuuttoa Suomeen on rajoitettava terrorismin uhan vuoksi.
	Tasa-arvo	(q4_) *Rekisteröityneille homopareille pitää kuulua kaikki samat oikeudet kuin avioliiton solmineille heteropareille.	(h21_) *Homo- ja lesbopareilla pitää olla samat avioliitto- ja adoptio-oikeudet kuin heteropareilla.
	Maahanmuutto	(q5) Maahanmuuttajien vastaanottamista ja tukemista verovaroin on tiukennettava.	(y24_) *Suomen pitää ottaa suurempi vastuu EU:n alueelle tulevista turvapaikanhakijoista.
	Ruotsin kieli	(q10_) *Ruotsin kielen opiskelun pitää olla kouluissa pakollista.	(h6) Ruotsin pakollisesta opiskelusta tulisi luopua.
	Ympäristö	(q21_) *Turpeen energiakäyttöä on vähennettävä ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi.	(h4_) *Suomen tulee luopua kivihiihen, turpeen ja maakaasun käytöstä vuoteen 2025 mennessä.

^a * tarkoittaa, että kysymyksen vastausten arvot on käännetty

välillä, mutta kuitenkin faktorien yli ajan keskinäinen vastaavuus on hyvällä tasolla. Vuoden 2011 konservatiivisuus-faktori koostui kahdesta tasa-arvokysymyksestä, yhdestä Euroopan unionia koskevasta kysymyksestä, yhdestä maahanmuuttoaiheisesta kysymyksestä, sekä ympäristöä ja ruotsin kieltä koskevasta kysymyksestä. Vuoden 2015 konservatiivisuus-faktori puolestaan koostui vuodesta 2011 poiketen vain yhdestä tasa-arvokysymyksestä ja kahdesta maahanmuuttoa koskevasta kysymyksestä. Kysymyspari, jonka aihepiiri ei pysy samana, on merkitty Taulukossa 1 termillä ”Vaihtuva”. Konservatiivisuus-faktoreihin kuuluvat Euroopan unionia käsittelevät kysymykset olivat myös talousaiheisia, joten nämä kysymykset aluksi laitettiin myös osaksi oikeistolaisuus-faktoreita, mutta summamuuttujia muodostettaessa poistettiin kyseinen linkki, koska se ei parantanut oikeistolaisuus-muuttujan reliabiliteettia (Cronbachin alfalla mitattuna), sekä se nosti faktorien välistä korrelaatiota, mikä ei tässä tapauksessa ole toivottavaa. Taulukossa 2 ovat konfirmatorisen faktorianalyysin tulokset muodostetuille faktoreille.

Taulukko 2: Konfirmatorisen faktorianalyysin standardoimattomat ja standardoidut faktorilataukset kahden faktorin mallille vuosien 2011 (n = 1482) ja 2015 (n = 1342) aineistoille

	Oikeistolaisuus				Konservatiivisuus			
	2011		2015		2011		2015	
	Ei stand.	Stand.	Ei stand.	Stand.	Ei stand.	Stand.	Ei stand.	Stand.
Vaihtuva	1,00 (-)	0,66	1,00 (-)	0,69				
Rikkaiden verotus	0,83 (0,04)	0,66	0,91 (0,04)	0,65				
Yritystoiminta	0,95 (0,05)	0,64	0,97 (0,04)	0,73				
Työttömien aktivointi	1,03 (0,05)	0,64	1,10 (0,04)	0,73				
Nato-jäsenyys	1,04 (0,05)	0,69	1,04 (0,04)	0,69				
EU					1,00 (-)	0,43	1,00 (-)	0,55
Vaihtuva					1,09 (0,09)	0,45	1,71 (0,09)	0,86
Tasa-arvo					1,96 (0,13)	0,70	1,57 (0,09)	0,66
Maahanmuutto					2,01 (0,14)	0,80	1,62 (0,09)	0,77
Ruotsin kieli					1,01 (0,10)	0,39	1,02 (0,07)	0,47
Ympäristö					1,41 (0,11)	0,58	0,83 (0,06)	0,46

Huomio: Viiva (-) indikoi, että keskivirhettä ei estimoitu. CFI = 0,802 (2011), 0,856 (2015); RMSEA = 0,117 (2011), 0,116 (2015). $\chi^2(43) = 918,51$; $p < .001$ vuodelle 2011; $\chi^2(43) = 813,80$; $p < .001$ vuodelle 2015. Oikeistolaisuuden ja konservatiivisuuden välinen kovarianssi on 0,139 (2011) ja 0,136 (2015). Latenttien muuttujien välinen korrelaatio on 0,166 (2011) ja 0,153 (2015).

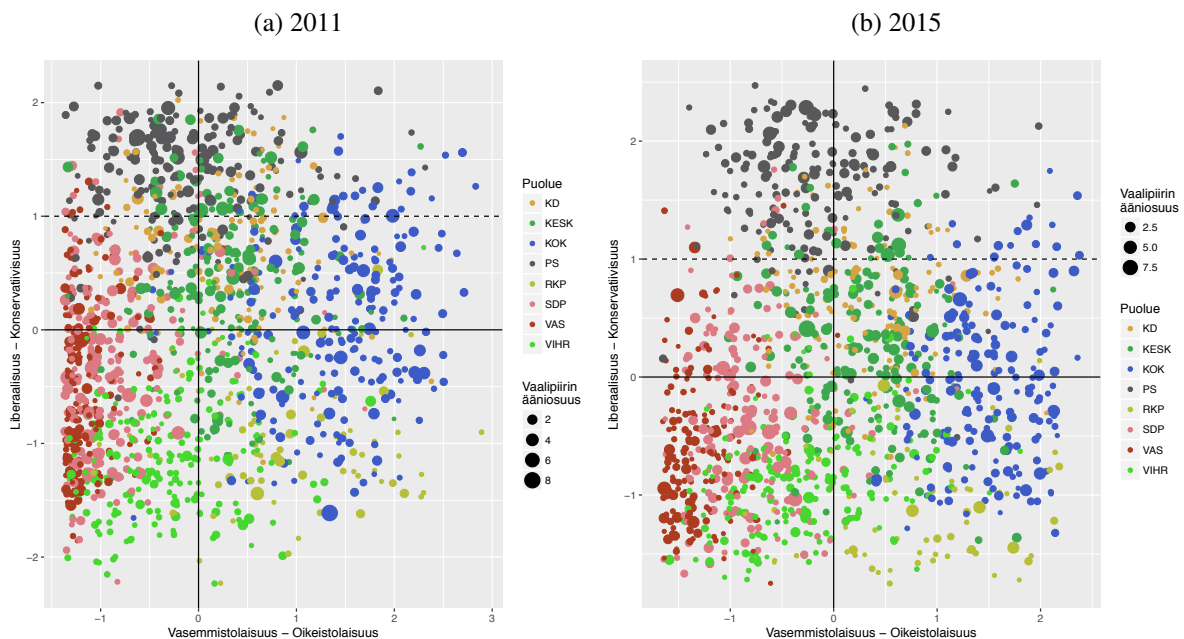
Taulukosta 2 nähdään, ettei konfirmatorinen faktorianalyysi ole yksinkertaisella kahden faktorin rakenteella hyväksyttävä. Yleisesti rajana pidetään, että CFI > 0,9 ja RMSEA:n tulisi

olla 0,05–0,08 (Hu ja Bentler 1995; Hoyle 2000), joista kumpikaan ehto ei täyty vuosien 2011 ja 2015 osalta. Tämä tulos oli osittain odotettavissa, sillä on todennäköistä, että ehdokkaiden tavassa hahmottaa konservatiivisuutta ja oikeistolaisuutta on näkemuseroja, mikä puolestaan näyttäytyy tässä ehdokkaiden vastausten ideologisina epäjohdonmukaisuuksina. Voi myös olla, että tietyt vaalikoneessa esitetyt kysymykset saavat lisämerkityksiä vaalipiirikohtaisesti. Esimerkiksi vuoden 2015 fossiilisten ja turveperäisten polttoaineiden käyttöä koskeva kysymys ei välttämättä näyttäydy alueella, jossa turvepohjainen energiatuotanto työllistää ihmisiä, niinkään ideologisena, vaan pragmaattisena asiana. Tämän tutkimuksen kysymysten valinta latenteille muuttujille on vain yksi mahdollinen eikä suinkaan optimaalinen, vaan aineiston voimakkaasti rajoittama tapa jäsentää kyseisiä ideologisia ulottuvuuksia, sillä ehtona kysymyksen valinnalle oli, että lähes vastaava kysymys esiintyy myös toisena vaalivuotena. Taulukosta 2 nähdään, että kaikki valitut kysymykset ylittävät 0,32 standardoidun faktorilatauksen, jota pidetään rajana kysymyksen hyväksymiselle osaksi faktoria (ks. Costello ja Osborne 2005, 4–5). Ainoan alle 0,4 faktorilatauksen sai vuoden 2011 ruotsin kielen asemaa koskeva kysymys, mutta kysymyksen 2015 variantti sai 0,47 latauksen, jota voidaan pitää jokseenkin hyvänä. Eikä täten ole motivaatiota poistaa kyseistä kysymystä.

Edellä mainittujen hyväksymisrajan ulkopuolelle jäävien sovituskokien perusteella päätettiin faktorirakennetta muuttaa niin, että Euroopan unionia koskevien kysymysten sallittiin vaikuttaa myös oikeistolaisuus-faktoriin. Tämä oikeutettiin sillä, että EU:ta koskevat kysymykset ovat luonteeltaan myös talouskysymyksiä. Operaation seurauksena tuli vuoden 2011 faktorirakenteesta lähes hyväksyttävä (CFI = 0,878 ja RMSEA = 0,093), mutta vuoden 2015 tulokset jäivät hyväksymisrajan ulkopuolelle (CFI = 0,889 ja RMSEA = 0,103). Tämän jälkeen testattiin faktorien sisäistä konsistenssia laskemalla Cronbachin alfa -arvot sekä malleille, joissa oikeistolaisuudessa on mukana EU:ta koskeva kysymys, että malleille, joissa EU-kysymys on vain osa konservatiivisuus-muuttujaa. Oikeistolaisuuden alfa-arvot olivat vuosina 2011 0,79 (EU-kysymyksen kanssa 0,76) ja 2015 0,83 (0,79). Heikentyneet alfa-arvot puoltavat EU-kysymyksen tiputtamista pois oikeistolaisuus-dimensiosta, koska tämä heikentää summamuuttujan konsistenssia. Tämän seurauksena päädyttiin yksinkertaiseen faktorirakenteeseen, jossa EU-kysymykset ovat vain osana konservatiivisuus-dimensiota. Vastaavasti konservatiivisuuden alfat olivat vuodelle 2011 0,73 ja vuodelle 2015 0,80. Näin ollen voidaan muodostettuja summamuuttujia pitää sisäisesti konsistentteina, sillä ne ylittivät tyydyttävän 0,7 rajan. Tämän jälkeen muodostetut summamuuttujat skaalattiin aineiston suhteen niin, että muuttujan keskiarvo asetettiin nollassi ja aineiston keskihajonta saa arvon yksi. Tämä on yksi yksinkertaisimmista tavoista laskea piste-estimaatit jokaiselle ehdokkaalle faktorien suhteen, sillä tässä menetelmässä kysymykset ovat keskenään samanarvoisia piste-estimaatteja laskettaessa (ks. Distefano ym. 2009). Muita tapoja muodostaa piste-estimaatit faktoreille ovat muun muassa Andersonin ja Rubinin menetelmä

(katso esim. Reunanen ja Suhonen 2009; Distefano ym. 2009). Kuvassa 1 on havainnollistettu kaikkien vaalikoneet täyttäneiden eduskuntavaaliehdokkaiden piste-estimaatit kahden faktorin suhteen vaalipiirien ääniosuuksin painotettuna vuosina 2011 ja 2015.

Kuva 1: Vuosien 2011 ja 2015 piste-estimaatein määritetyt ehdokkaiden sijainnit arvokartalla (täristystä lisätty)

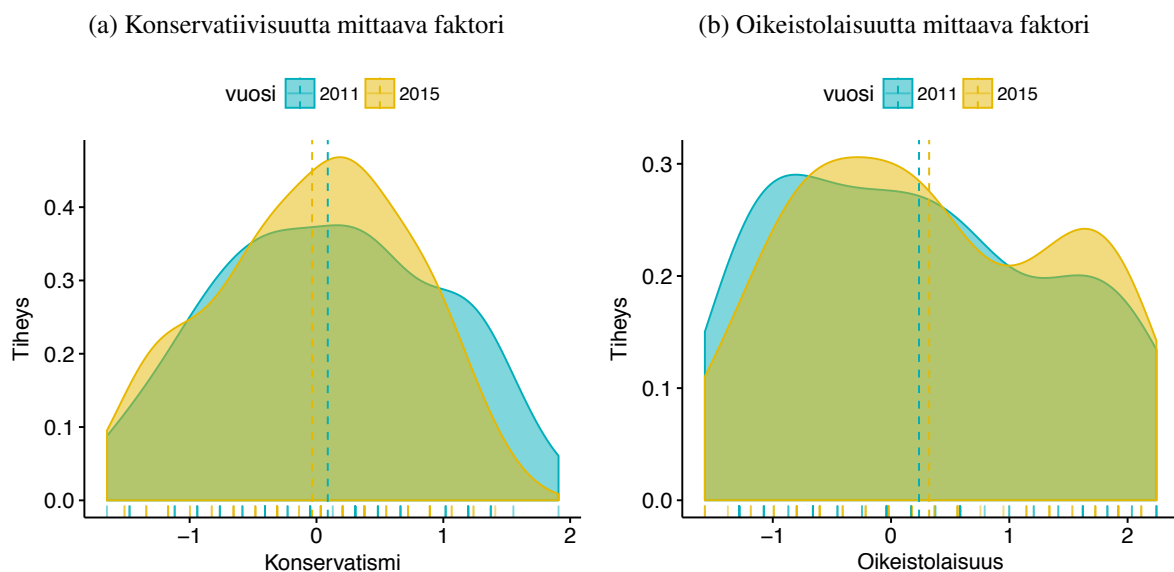

Faktorien yli ajan pysyvyys eli stabiliteetti varmistettiin valikoimalla aineistosta vuosina 2007–2011 ja 2011–2015 eduskunnassa kansanedustajana toimineet ehdokkaat ($n = 68$), jotka olivat täyttäneet vaalikoneen vuosina 2011 ja 2015. Motivaatio ehdokkaiden rajaukselle oli, että on suhteellisen epätodennäköistä, että useamman kauden kansanedustajien mielipiteet muuttuisivat selvästi neljän vuoden aikana, koska näillä ehdokkailla on vuoden 2015 vaaleihin tultaessa jo ainakin kaksi kautta takana eduskunnassa. Olisi huomattavasti todennäköisempää, että ehdokkaiden mielipiteet muuttuisivat ensimmäisen kansanedustajakauden jälkeen, jolloin kansanedustajana toimiminen voisi altistaa ehdokkaita harkitsemaan kantojaan, minkä lisäksi ehdokkaalla voi olla uudelleenalinnan varmistamiseksi kannusteita päivittää arvojaan juuri ensimmäisen kansanedustajakauden jälkeen.

Useamman kauden kansanedustajien oikeistolaisuuden ja konservatiivisuuden piste-estimaateille suoritettiin Wilcoxonin rankitesti (*Wilcoxon signed rank test*), joka testaa otosten mediaanien avulla ($H_0: Md(x_1) = Md(x_2)$, $H_1: Md(x_1) \neq Md(x_2)$), kuinka paljon kaksi toisistaan riippuvaa otosta menee päällekkäin. Kyseessä on ei-parametrinen kahden riippuvan otoksen t-testin korvike, kun aineisto ei ole normaalijakautunut (Mellin 2006). Tässä on testin ensimmäisenä otoksena vähintään kahden kauden kansanedustajien piste-estimaatit vuoden

2011 oikeistolaisuus/konservatiivisuus-faktorilla ja toisena otoksena ovat samojen ehdokkaiden piste-estimaatit vuoden 2015 vastaavalla faktorilla. Kuvassa 2 on havainnollistettu näiden ehdokkaiden sekä oikeistolaisuus- että konservatiivisuus-faktoriin piste-estimaattien jakaumat, jotka ovat muodoiltaan melko samanlaisia yli ajan. Molempien faktoriin tapauksessa jäävät kaksisuuntaisen Wilcoxonin rankitestin nollahypoteesit voimaan 5 %-merkitsevyystasolla ($Md(x_1) = Md(x_2)$) p-arvojen ollessa $p_{oik} = 0,364$ ja $p_{kon} = 0,074$. Tulosta ei kuitenkaan voida tulkita evidenssiksi nollahypoteesin puolesta varsinkaan näin pienellä aineistolla. Yksi mahdollisuus olisi suorittaa voima-analyysi (*power analysis*), joka paljastaisi johtuiko efektin poissaolo liian pienestä aineistosta. Tämän sijaan suoritettiin sama testi huomattavasti suuremmalle aineistolle. Testiin valittiin kaikki molempina vuosina ehdolla olleet ehdokkaat ($n = 442$). Nollahypoteesit jäivät tällöinkin voimaan p-arvoilla: $p_{oik} = 0,430$ ja $p_{kon} = 0,089$. Voidaan täten olettaa hyväksyttävällä varmuudella, että faktorit kuvaavat samoja asioita vuosina 2011 ja 2015 ja ehdokkaiden piste-estimaatteja voidaan vertailla toisiinsa yli ajan.

Kuva 2: Ainakin kahden kauden kansanedustajien ($n = 68$) piste-estimaattien tiheysfunktiot

4 Tulokset

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksen keskeiset tulokset tutkimuskysymysten esittämisjärjestyksessä. Ensin tarkastellaan vaalikonekysymyksiä, joista perussuomalaiset ovat olleet samaa mieltä vuosina 2011 ja 2015 (tutkimuskysymys 1a). Samalla huomioidaan, miten muut puolueet ovat suhtautuneet näihin kysymyksiin (1b). Tämän lisäksi tarkastellaan perussuomalaisten sisäisiä ristiriitoja tutkimalla kysymyksiä, joista puolueella ei ole ollut selvää kantaa tai jonka suhteen puolue on ollut jakaantunut (2a). Samalla selvitetään Soinin ja Halla-ahon välisiä asenne-eroja

vaalikonekysymyksiin. Lopuksi tarkastellaan perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaiden ideologisia sijainteja arvokartalla vuosina 2011 ja 2015. Ensin katsotaan arvokartoista, miten Mickelssonin (2011) luokittelu näyttäätyy ehdokkaiden ideologisissa sijainneissa (2b) ja lopuksi, miten puolueen eduskuntaryhmän hajottua kesällä 2017 ehdokkaat jakautuivat sinisiin ja perussuomalaisiin arvokartan sijaintinsa mukaan (2c).

4.1 Perussuomalaisten linja vaalikoneissa 2011 ja 2015

Tässä osassa selvitetään, minkä vaalikonekysymysten suhteen perussuomalaiset kansanedustajaehdokkaat olivat samaa mieltä vuosina 2011 ja 2015 (1a). Eduskuntapuolueiden ehdokkaat loivat Ylen vuoden 2011 vaalikoneeseen 1521 profiilia, joista 203 kuului perussuomalaisten ehdokkaille. Perussuomalaisista 198 ehdokasta vastasi kaikkiin vaalikoneen kysymyksiin. Tässä analyysissä on huomioitu kaikkien eduskuntapuolueiden profiilien vastaukset, olivat profiilit jättäneet osaan kysymyksistä vastaamatta tai sitten eivät.

Ylen vaalikoneen 30 kysymyksestä perussuomalaiset olivat samaa mieltä 14 kysymyksestä (47 %). Puolueen yhtenäisyys vaalikonekysymysten suhteen määriteltiin ehdokkaiden vastausten keskiarvon kautta. Jos puolueen kaikkien vastausten keskiarvo oli yli 4,00 (”jokseenkin samaa mieltä”) tai alle 2,00 (”jokseenkin eri mieltä”), niin puolueen katsottiin olevan yksimielinen kysymyksen suhteen. Aineiston kysymyskohtaisessa tarkastelussa ei ilmennyt, että keskimäinen vastausvaihtoehto (”en osaa sanoa”) olisi ollut perussuomalaisten ehdokkaiden suosituin vastausvaihtoehto yhteenkään yksittäiseen kysymykseen, mikä tarkoittaa sitä, että puolueen vastausten keskiarvon ollessa välillä 2–4 on kyse aidosta erimielisyydestä, eikä yksimielisyydestä ”en osaa sanoa”-vastausvaihtoehdon suhteen.

Kysymykset, joista perussuomalaiset olivat samaa mieltä, voidaan jaotella temaattisesti kahdeksaan eri teemaan, joita ovat talous (3 kysymystä), eläkeläiset (3), työelämä (2), puolustus ja turvallisuus (2), kulttuuriasiat (1), päätöksenteko (1) ja maahanmuutto (1). Nämä kysymykset, perussuomalaisten ehdokkaiden vastauskeskiarvot ja perussuomalaisten kanssa kysymyksen suhteen samaa mieltä olevat puolueet on esitetty Taulukossa 3. Seuraavaksi tarkastellaan, millaisen kuvan perussuomalaisesta politiikasta saa näiden kysymysten perusteella.

Talouteen liittyen ovat perussuomalaiset kiristämässä suurituloisten verotusta seuraavalla vaalikaudella (q26_) muun muassa vasemmistopuolueiden kanssa, mutta toisaalta puolue on leikkaamassa menoja valtion talouden tasapainottamiseksi (q27) oikeistolaisten kokoomuksen ja RKP:n, sekä kristillisten ohella. Tämän lisäksi puolue kannattaa yritystukien ehdoksi suomalaisten työllistämistä (q17). Perussuomalaisten kannatus valtion menojen leikkaamiseksi

Taulukko 3: Vuoden 2011 Ylen vaalikonekysymykset, joista perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaat olivat samaa mieltä

Kategoria	PS vast. keskiarvo	Samaa mieltä olevat puolueet	Koodi	Kysymys
Talous	1,51	KD, SDP, VAS, VIHR	q26_	*Seuraavalla vaalikaudella on kiristettävä suurituloisten verotusta.
	4,46	KD, KOK, RKP	q27	Valtion on taloutensa tasapainottamiseksi leikattava menoja.
	4,48	SDP, VAS	q17	Yritystukien ehdoksi on asetettava suomalaisten työllistäminen.
Eläkeläiset	4,67	KD, KESK, KOK, RKP, SDP, VAS, VIHR	q13	On pikaisesti säädettävä vanhustenhoitolaki joka määrittelee laadukkaan hoidon kriteerit ja sanktiot niiden laiminlyömisestä.
	4,57	SDP, VAS	q20	Seuraavan eduskunnan ei tule nostaa eläkeikää.
	1,75	KOK	q25	Eläkemaksuja voidaan korottaa tuntuvasti, jotta nykyiset eläke-edut turvataan.
Työelämä	4,12	KOK	q11_	*Yritysten hallitukseen on säädettävä lailla sukupuolikiintiöt.
	4,27	SDP, VAS, VIHR	q14	Kunnalliset peruspalvelut on tuotettava ensisijaisesti kuntien omalla henkilöstöllä.
Puolustus/ turvallisuus	1,72	KESK, SDP, VAS, VIHR	q6	Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.
	4,71	KD, KESK, KOK, SDP, VAS	q8	Presidentin pitää tulevaisuudessakin johtaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa yhteistoiminnassa hallituksen kanssa.
Kulttuuriasiat	4,74		q10_	*Ruotsin kielen opiskelun pitää olla kouluissa pakollista.
EU	4,80	KD, VAS	q1_	*Suomen kuuluu jatkossakin tukea taloudellisesti ahdinkoon joutuneita EU-maita.
Päätöksenteko	4,19	VAS, (VIHR melkein)	q2	Suomessa on korruptiota, joka vaikuttaa poliittisiin päätöksiin.
Maahanmuutto	4,87		q5	Maahanmuuttajien vastaanottamista ja tukemista verovaroin on tiukennettava.

on tullut ilmi ennen vuoden 2011 vaaleja Ylen haastattellessa puolueen silloista puheenjohtajaa Timo Soinia, joka mainitsee puoltavansa muun muassa kuntien määrän karsimista, yritystukien leikkaamista, sekä kannattavansa Iso-Britannian EU:n jäsenmaksualennuksen Suomen maksuosuuden poistamista (Yle 6.4.2011). Fiskaalinen konservatiivisuus eli halukkuus leikata julkisia menoja ei ole Soinin visiossa ristiriidassa puolueen työväenpuolue-imagon kanssa, sillä valtion menoleikkauksia ei kohdenneta vähävaraisiin, vaan suurituloiset eliitit laitetaan maksamaan veroja, mikä on olennainen osa puolueen populistista retoriikkaa.

Perussuomalaisiin liitetty oikeistopopulismi tulee vaalikonevastauksissa myös ilmi. Eurooppalaiseen oikeistopopulismiin kuuluva euroskeptisyys (ks. Vasilopoulou 2018) ilmenee myös puolueen ollessa lähes täysin yksimielinen (vastausten keskiarvo 4,80) siitä, ettei Suomen tulisi tukea rahallisesti taloudelliseen ahdinkoon joutuvia EU-maita (q1_). Euroopan unioni ja sen ongelmat olivatkin yksi perussuomalaisten keskeisistä vaaliteemoista vuoden 2011 eduskuntavaaliohjelmassa (Perussuomalaiset 2011). Oikeistopopulismiin kuuluvaa maahanmuuttovastaisuutta mittaa puolestaan vaalikoneen kysymys maahanmuuttajien vastaanottamisesta verovaroin (q5), mitä pitäisi perussuomalaisten mukaan ehdottomasti tiukentaa. Kysymys heijastelee näkemystä hyvinvointisovinismista, jonka mukaan maahanmuuttajat ja syntyperäinen kantaväestö kilpailevat rajallisista taloudellisista resursseista ja näin maahanmuutto uhkaa kantaväestön resursseja, kuten esimerkiksi laadukkaita terveydenhuoltopalveluita (ks. lisää Avonius ja Kestilä-Kekkonen 2018, 85). Tästä puolue on kaikista kysymyksistä eniten samaa mieltä (keskiarvo 4,87).

Eliitin vastaista populismia ilmentää vaalikoneen väittämä korruption esiintymisestä suomalaisessa poliittisessa päätöksenteossa (q2). Perussuomalaiset ovat tästä vaalirahakohuun liittyvästä kysymyksestä samaa mieltä vasemmistoliiton kanssa, eivätkä vihreätkään olleet kaukana (keskiarvo 3,96). Mielenkiintoista onkin, että korruptioon liittyvä kysymys jakaa puolueita hevosenkengän mukaisesti, jossa ideologiset vastakohtat eli vasemmistoliitto, vihreät ja perussuomalaiset ovat samoilla linjoilla poliittista keskustaa edustavia keskustaa, SDP:tä ja kokoomusta vastaan. Tässä kysymyksessä ilmenee jako ”vanhoihin” ja uusiin puolueisiin.

Muita perussuomalaisille tärkeitä teemoja vuoden 2011 Ylen vaalikoneessa olivat eläkeläisten asiat. Kuten talouskysymyksissä on puolueen linja eläkeläisiä koskevissa kysymyksissä pääosin ”pienen ihmisen” puolella (q13, q20), mutta puolue ei kuitenkaan halunnut korottaa eläkemaksuja (q25). Tämä voidaan nähdä pyrkimyksenä sisällyttää puolueen linjaan talousoikeistolaisia elementtejä, jotka myös viestivät puolueen noudattavan malttia talouspolitiikassa. Työelämään liittyvissä kysymyksissä kannattivat perussuomalaisten ehdokkaat kunnallisten peruspalvelujen tuottamista kunnan omalla henkilöstöllä (q14). Tämän lisäksi puolue kannattaa yritystukien ehdoksi suomalaisten työllistämistä (q17). Työelämän tasa-arvoon liittyen perus-

suomalaiset ehdokkaat vastustavat vahvasti yritysten hallitukseen asetettavia sukupuolikiintiöitä. Puolustukseen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ovat perussuomalaiset asettuneet presidentin ulkopoliittisten valtaoikeuksien puolelle (q8) ja Nato-jäsenyyttä (q6) vastaan. Kielipoliittisesti ajavat perussuomalaiset koulujen ruotsin kielen opiskelun pakollisuudesta luopumista (q10_).

Vuonna 2015 eduskuntapuolueiden ehdokkaat loivat sekä Ylen että Helsingin Sanomien vaalikoneisiin 1582 profiilia (profiili vähintään yhdessä vaalikoneessa). Näistä perussuomalaisten ehdokkaiden profiileja oli 215 kappaletta, joista 180:llä oli profiili molemmissa vaalikoneissa. Perussuomalaiset ehdokkaat olivat samaa mieltä 13:sta Ylen ja 12:sta Helsingin Sanomien vaalikoneen kysymyksestä.

Kysymykset, joista perussuomalaiset olivat samaa mieltä, jakautuivat yhdeksään teemaan, joista seitsemän esiintyi myös vuonna 2011. Aluepolitiikkaa ja ympäristöä koskevat kysymykset nousivat uusina teemoina aineistosta. Päätöksentekoon keskittyvä teema ei puolestaan enää esiintynyt vuonna 2015. Määrällisesti eniten perussuomalaiset olivat samaa mieltä talous-, puolustus ja turvallisuus-, aluepolitiikka- ja maahanmuuttokysymyksistä, kunkin teeman sisältäessä neljä kysymystä (ks. tarkemmin Taulukko 4). Vaalikoneiden kysymyksiä tarkastellessa voidaan huomata, että perussuomalaisten vaalimenestys on myös vaikuttanut vaalikonekysymyksiin. Esimerkiksi maahanmuutosta kysyttiin vuonna 2015 enemmän kuin vuonna 2011, sekä Euroopan unionia koskevissa kysymyksissä kysyttiin kantaa unionista tai rahaliitosta poistumiselle, kun taas vuonna 2011 EU:sta kysyttiin vain muiden jäsenmaiden taloudellisesta tukemisesta.

Perussuomalaisten kannat eivät ole muuttuneet vuoden 2011 vaalikoneen kannoista juurikaan. Talouteen liittyen ovat perussuomalaisten kannat yhtenevät vuoden 2011 kantojen kanssa, sillä puolueen ehdokkaat vastustavat ruuan verotuksen kiristämistä (y7) ja näkevät, että terveys- ja sosiaalipalvelut tulisi järjestää ensisijaisesti julkisina palveluina (y18), mikä voidaan tulkita puolueen sote-kannaksi, jota ehdokkaat viestivät äänestäjille. Toisaalta perussuomalaiset kokevat, että julkinen sektori on liian suuri ja sitä pitäisi pienentää (h5). Perussuomalaisten taloutta koskevat näkemykset hajaantuvat siis osittain vasemmistolaisiin ja osittain oikeistolaisiin kantoihin. Nämä näkemykset ovat myös kirjattuna puolueen vuoden 2015 eduskuntavaaliohjelmaan, jossa painotetaan julkisen talouden tasapainottamista ja suomalaisista huolehtimista (Perussuomalaiset 2015a).

Puolustus- ja turvallisuuspoliittiset kannat ovat pysyneet perussuomalaisilla samoina. Tämä tarkoittaa sitä, että Natoa yhä vastustetaan, mutta puolustusvoimille (h19) ja poliisille (y12) pitäisi ohjata lisää resursseja. Nämä kannat on myös kirjattu puolueen eduskuntavaaliohjelmaan (ks. Perussuomalaiset 2015a). Perussuomalaisten aluepoliittisina linjauksina olivat, että koko

Taulukko 4: Vuoden 2015 Ylen ja Helsingin Sanomien vaalikonekysymykset, joista perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaat olivat samaa mieltä

Kategoria	PS vast. keskiarvo	Samaa mieltä olevat puolueet	Koodi	Kysymys
Talous	1,15	KD, KESK, KOK, RKP, SDP, VAS, VIHR	y7	Ruoan verotusta on varaa kiristää.
	4,21	SDP, VAS, VIHR	y18	Terveys- ja sosiaalipalvelut on tuotettava ensijaisesti julkisina palveluina.
	4,24	KOK	h5	Suomen julkinen sektori on liian suuri ja sitä on syytä pienentää.
	1,94	KOK	h17	Hallitus päätti, että Suomi jää ulos osan EU-maiden valmistelemasta rahoitusmarkkinaverosta. Suomen pitäisi mennä mukaan rahoitusmarkkinaveroon.
Puolustus/ turvallisuus	4,62	KOK	y12	Suomeen tarvitaan enemmän poliiseja.
	1,96	KESK, SDP, VAS	y11	Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.
	4,67	KD, KESK, KOK	h19	Puolustusvoimille on annettava nykyistä enemmän rahaa.
	1,72	KESK, SDP, VAS	h18	Suomen tulisi tällä vaalikaudella ryhtyä valmistelemaan hakemista Natoon.
Aluepolitiikka	1,59	KD, KESK, VAS	y25	On aika luopua ajatuksesta, että koko Suomi on pidettävä asuttuna.
	4,02	KD, KOK, SDP, VAS, VIHR	y21	Kansalaisten oikeus terveystalouteen on tärkeämpää kuin kuntien itsehallinto.
	4,21		h14	Kuntien pitää saada itse tuottaa sosiaali- ja terveystaloutta, eikä sote-uudistuksessa niiltä saa viedä liikaa pois valtaa.
	1,69	KESK	h10	Kuntien määrää tulee vähentää merkittävästi, vaikka pakolla.
Maahanmuutto	4,37		h20	EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien kohdalla käytetään nyt ”tarveharkintaa” eli työlupien saantia rajoitetaan. Tästä on pidettävä kiinni, eikä työperäistä maahanmuuttoa pidä helpottaa.
	1,68		h22	Jos valtio tarjoaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen perustamista kotikuntaani, tarjous pitää hyväksyä.
	4,32		y13	Maahanmuuttoa Suomeen on rajoitettava terrorismin uhan vuoksi.
	4,76		y24_	*Suomen pitää ottaa suurempi vastuu EU:n alueelle tulevista turvapaikanhakijoista.
Työelämä	4,11	KOK	y2	Kauppa- ja muiden liiketoimintojen aukioloajat on vapautettava.
	1,95	SDP, VAS, VIHR	h11	Yritysten pitäisi voida maksaa työehtosopimuksia pienempiä palkkoja, jotta Suomeen saataisiin työpaikkoja.
Ympäristö	1,89	KD, VAS	y23	Geenimuunneltu ruoka on turvallista ihmiselle ja ympäristölle.
	1,96		y22	Ilmastonmuutoksen hillitseminen pitää asettaa teollisuuden kilpailukyvyn edelle.
Kulttuuriasiat	4,62		h6	Ruotsin pakollisesta opiskelusta tulisi luopua.
	4,53	KD, KESK, KOK	h24	Perinteiset arvot - kuten koti, uskonto ja isänmaa - muodostavat hyvän arvopohjan politiikalle.
EU	1,71		h16	EU:sta on Suomelle enemmän hyötyä kuin haittaa.
	4,19		y6	Euron ulkopuolella Suomi pärjäisi paremmin.
Eläkeläiset	1,95	RKP, SDP, VAS	y20	Vanhuksen ja hänen omaistensa vastuuta hoitokustannuksista on lisättävä.

maa tulee pitää asutettuna (y25), eikä kuntia tule pakottaa liitoksiin (h10), sekä kuntien oikeudesta järjestää itse terveystalvveluita tulisi pitää kiinni (h14). Toisaalta oikeus terveydenhuoltoon oli tärkeämpi perussuomalaisten ehdokkaille kuin kuntien itsehallinto (y21). Perussuomalaisten maahanmuuttokannat olivat kriittiset sekä turvapaikanhakijoita että työperäistä maahanmuuttoa kohtaan. Työelämään liittyen perussuomalaiset kannattivat kauppojen aukiolon vapauttamista kokoomuksen ohella (y2), mutta vastustivat muiden vasemmistopuolueiden kanssa työehtosopimusten rikkomista työllistämisen parantamiseksi (h11).

Ympäristönäkemyksissä perussuomalaiset ehdokkaat valitsivat teollisuuden kilpailukyvyyn ilmastonmuutoksen hillitsemisen sijaan (y22), mikä on mahdollista tulkita skeptisyydeksi ilmastonmuutosta kohtaan. Perussuomalaiset ehdokkaat ilmaisivat myös epäluottamuksensa vasemmistoliiton ja kristillisten ehdokkaiden ohella geenimanipuloidulle ruualle (y23). Geenimanipulaation vastustaminen on perinteisesti linkitetty vihreään liikkeeseen, minkä takia oli yllättävää, etteivät vihreät olleet tästä samaa mieltä perussuomalaisten kanssa. Voidaan myös tulkita, että GMO-vastaisuus ja ilmastonmuutosskeptisyys ovat ilmentymiä epäluottamuksesta asiantuntijoihin ja viranomaisiin, minkä tavoitteena on haastaa viralliset näkemykset. Wibergin (2011, 16–17) mukaan tällainen toiminta on keskeistä populistille, jos he ovat tyytymättömiä asioiden nykytilaan.

Kulttuurinäkemyksissään olivat perussuomalaiset ehdokkaat samaa mieltä, että konservatiiviset arvot muodostavat hyvän pohjan politiikalle (h24), sekä kannattivat yhä ruotsin kielen pakollisesta opiskelusta luopumista (h6). Ruotsin kielen pakollisuudesta luopuminen on kirjattukin puolueen vuonna 2015 julkaisemaan kielipoliittiseen ohjelmaan (ks. Perussuomalaiset 2015b). Euroopan unionia koskevissa kysymyksissä ilmaisivat perussuomalaiset näkemyksensä siitä, ettei Suomelle ole ollut unionista enemmän hyötyä kuin haittaa (h16), ja että euron ulkopuolella Suomi pärjäisi paremmin (y6). Näiden vastausten perusteella voidaan nähdä perussuomalaisten tukevan ainakin euro-eroa ja ehkä jopa eroa nykymuotoisesta Euroopan unionista. Eläkeläisistä kysyttäessä kokivat perussuomalaiset kohtuuttomana lisätä vanhusten ja omaisten vastuuta hoitokustannuksista (y20), mikä jatkaa puolueen linjaa ”pienen ihmisen” etujen puolustajana.

Seuraavassa osassa haetaan vastausta ensimmäisen tutkimuskysymyksen b-osaan eli katsotaan, miten muut puolueet ovat suhtautuneet kysymyksiin, joista perussuomalaiset olivat lähes yksimielisiä.

4.2 Muut puolueet samaa mieltä perussuomalaisten kanssa

Vuoden 2011 vaalikonekysymyksistä, joista perussuomalaiset olivat lähes yksimielisiä, olivat eniten samaa mieltä vasemmistoliiton ehdokkaat (9 kysymystä 14:stä eli 64 %), kun taas vastaavasti vähiten näistä olivat samaa mieltä RKP:n ehdokkaat (2 kysymystä, 14 %). Nämä tulokset on tiivistetty kokonaisuudessaan Taulukkoon 5. Vasemmistopuolueiden vasemmistoliiton ja SDP:n kannat olivat samanlaiset perussuomalaisten kanssa etenkin puolustus- ja turvallisuus-kysymyksissä, sillä nämä kaikki vastustivat Nato-jäsenyyttä ja kannattivat presidentin roolia ulkopoliitikassa. Työelämä- ja eläkeläiskysymyksissä olivat puolueet myös samoilla linjoilla, tosin vasemmistopuolueet eivät vastustaneet eläkemaksujen korottamista, eivätkä sukupuolikiintiöiden perustamista yritysten hallituksiin. Talouspolitiikan suhteen kannattivat SDP ja vasemmistoliitto suurituloisten verotuksen kiristämistä. Vasemmistoliitto oli perussuomalaisten kanssa näiden kysymysten lisäksi yhtä mieltä siitä, ettei Suomen tulisi tukea muita EU-maita taloudellisesti, ja että Suomessa esiintyy poliittista korruptiota.

Vasemmistopuolueiden vastakkaisella ideologisella puolella olevan kokoomuksen kanssa olivat perussuomalaisten ehdokkaat samaa mieltä viidestä kysymyksestä (36 %). Näihin kuuluivat erityisesti valtion menojen leikkaamisen puoltaminen, eläkemaksujen korottamisen vastustaminen, sukupuolikiintiöiden vastustaminen ja presidentin ulkopoliittisten valtaoikeuksien säilyttäminen. RKP:n ehdokkaat puolestaan olivat samaa mieltä perussuomalaisten kanssa myös valtion menojen leikkaamisesta ja vanhustenhoitolaista, jonka säätämisen tarpeellisuudesta olivat kaikki puolueet yksimielisiä.

Kristillisdemokraattisen puolueen ehdokkaiden kanssa perussuomalaiset olivat samaa mieltä talouskysymyksistä, presidentin ulkopoliittisesta asemasta ja muiden EU-maiden taloudellisen tukemisen vastustamisesta. Keskustan kanssa perussuomalaisten näkemykset olivat yhtenevät vanhustenhoitolakikysymystä lukuun ottamatta pelkästään puolustus- ja turvallisuus-kysymyksissä. Vihreiden ja perussuomalaisten kannat olivat samat suurituloisten verotuksen kiristämisessä, kunnallisten peruspalvelujen tuottamisessa kuntien omalla henkilöstöllä ja Nato-jäsenyyden vastustamisessa. Kysymyksiä, joiden suhteen perussuomalaiset jäivät kantoineen yksin, olivat maahanmuuton rajoittaminen ja ”pakkoruotsista” luopuminen.

Taulukosta 5 huomataan, että vuoden 2015 vaalikonevastauksista, joista perussuomalaiset olivat lähes yksimielisiä, eivät muut puolueet olleet enää yhtä paljon samaa mieltä kuin vuonna 2011. Vain keskustan ehdokkaat lisäsivät osuuttaan, ollen samaa mieltä 28 prosentista kysymyksistä, joista perussuomalaisilla oli yhtenäinen kanta. Tähän vaikuttivat erityisesti uudet kysymykset aluepolitiikasta ja vuoden 2015 molempien vaalikoneiden Nato-kysymys. Tulosta ei siis voida tulkita niin, että keskustan ehdokkaat olisivat lähestyneet perussuomalaisia näille

Taulukko 5: Muut puolueet samaa mieltä perussuomalaisten kanssa kysymyksistä vuosina 2011 ja 2015, joissa perussuomalaisten ehdokkailla on selkeä kanta

	KD	KESK	KOK	RKP	SDP	VAS	VIHR	PS yht.
2011	36 % (5)	21 % (3)	36 % (5)	14 % (2)	50 % (7)	64 % (9)	29 % (4)	14
2015	24 % (6)	28 % (7)	32 % (8)	8 % (2)	28 % (7)	36 % (9)	16 % (4)	25

keskeisissä vaalikysymyksissä, esimerkiksi maahanmuutossa tai EU-kysymyksissä, vaan kyse on enemmän vaalikoneiden välisistä painotuseroista.

Muut puolueet eivät olleet enää yhtä paljon samaa mieltä perussuomalaisten kanssa. Erityisesti vasemmistoliiton ehdokkaat olivat samaa mieltä enää vain 36 prosentista kysymyksistä (yhdeksän kysymystä) perussuomalaisten kanssa, tämän ollen kuitenkin yhä puolueista suurin luku. Vasemmistoliiton ehdokkaat olivat samaa mieltä perussuomalaisten ehdokkaiden kanssa erityisesti kysymyksissä työntekijöiden oikeuksista, terveystalvelujen järjestämisestä ensisijaisesti julkisina palveluina, Natoon liittymisessä ja GMO-ruuan vastustamisessa, sekä vanhuksista huolehtimisessa (ks. Taulukko 4). Seuraavaksi eniten oli samoja kantoja kokoomuksella (32%, 8 kysymystä), jonka kanssa perussuomalaiset olivat samaa mieltä muun muassa julkisen sektorin pienentämisestä, puolustusvoimien ja poliisin rahoittamisen lisäämisestä, kauppojen aukiolon vapauttamisesta, sekä siitä, että konservatiivinen maailmankuva luo hyvän arvopohjan politiikalle. SDP:n ehdokkaat jakoivat perussuomalaisten kanssa samat näkemykset erityisesti terveystalvelujen säilyttämisestä julkisena palveluna, Natoon liittymisestä ja vanhustenhoidosta. Kristilliset olivat samaa mieltä kahdesta aluepolitiikan kysymyksestä, puolustusvoimien resurssien lisäämisestä, epäluulosta geenimuunneltua ruokaa kohtaan ja siitä, että konservatiiviset arvot muodostavat hyvän arvopohjan politiikalle. Vihreillä ehdokkailla oli sama kanta perussuomalaisten kanssa neljään kysymykseen. RKP säilytti asemansa puolueena, jolla oli vähiten samoja kantoja perussuomalaisten kanssa. Aihealueet, joista muut puolueet eivät olleet perussuomalaisten kanssa samaa mieltä, liittyivät etenkin maahanmuuttoon ja Euroopan unioniin, kuten vuonna 2011. Ainoa kysymys, jota kaikki puolueet vastustivat, oli ruuan verotuksen kiristäminen.

4.3 Perussuomalaisten sisäiset ristiriidat

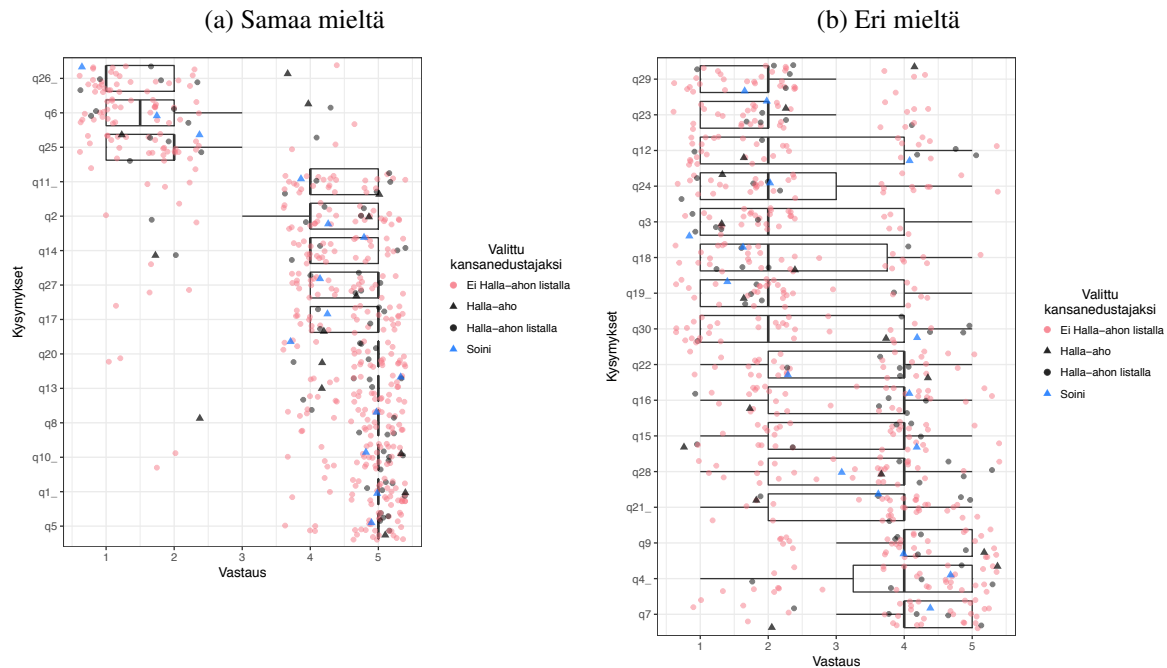
Tässä osassa haetaan vastausta toisen tutkimuskysymyksen a-osaan (2a) esittelemällä vaalikonevastauksissa ilmenneitä puolueen sisäisiä ristiriitoja. Perussuomalaiset olivat monen vaalikonekysymyksen suhteen erimielisiä (eli jos vastausten keskiarvo on yhden etäisyydellä arvosta kolme eli ”en osaa sanoa”). Vuoden 2011 Ylen vaalikonekysymyksistä perussuomalaiset eivät olleet yhtä mieltä 16 kysymyksestä (53 %) ja vuoden 2015 sekä Ylen että Helsingin Sanomien vaalikonekysymysten suhteen vastaava luku oli 31 (55 %). Tässä osassa tarkastellaan erityisesti puoluetta jakavia vaalikonekysymyksiä, mutta samalla tarkastellaan myös eroja Timo Soinin ja Jussi Halla-ahon kantojen välillä kysymyksissä, joista perussuomalaiset olivat samaa mieltä. Tämän ohella tarkastellaan, saiko Halla-aho tukea kannoilleen vaalien alla julkaisemillaan ehdokaslistoilla nimetyiltä ehdokkailta. Lisäksi keskustellaan myös mahdollisista eroista valituiksi tulleiden ehdokkaiden ja puolueen kaikkien ehdokkaiden kantojen välillä.

Kuvan 3 a-paneelissa on havainnollistettu perussuomalaisten kansanedustajaehdokkaiden vastaukset vuoden 2011 Ylen vaalikonekysymyksiin, joista puolue oli samaa mieltä (ks. edelliset osiot). Kuvassa ovat visualisoituina vain kaikkiin vaalikonekysymyksiin vastanneiden puolueen ehdokkaiden vastaukset. Kysymykset on järjestetty puolueen keskiarvojen mukaan suuruusjärjestykseen pienimmästä suurimpaan. Halla-ahon listalta pääsi tuolloin läpi viisi ehdokasta: Hirvisaari, Eerola, Immonen, Jalonen ja Lohela. Nämä ehdokkaat on myös eroteltu kuvassa muista valituista ehdokkaista värin perusteella.

Paneelista a nähdään, että ylimpänä olevassa kysymyksessä, joka koski suurituloisten verotusta (q26_), on puolueen sisällä hyvin vähän hajontaa, mutta Halla-aho poikkeaa joukosta yhden perussuomalaisen kansanedustajan kanssa vastustaen suurituloisten verottamisen kiristämistä. Samanlainen kuvio toistuu q6-kysymyksessä, joka koskee Nato-jäsenyyttä, sillä siinäkin Halla-aho poikkeaa puolueen yleisestä näkemyksestä yhden listallaan olleen ehdokkaan ohella. Merkittävä poikkeama Halla-ahon ja puolueen näkemyksissä esiintyy kysymyksen q14 suhteen, jossa Halla-aho ottaa talouspoliittisesti oikeistolaisemman kannan ja hylkää idean kunnallisten peruspalvelujen tuottamisesta kuntien omalla henkilöstöllä. Halla-aho kannattaa myös presidentin valtaoikeuksien rajaamista pois ulkopoliitikasta (q8), mikä on puolueen kantaan nähden vastakkainen. Voidaan jo todeta pelkästään näitä kysymyksiä tarkastelemalla, että Halla-ahon linja vuoden 2011 vaaleihin oli huomattavasti oikeistolaisempi kuin hänen puolueensa. Puolueen puheenjohtajana toiminut Soini ei puolestaan eronnut puolueensa keskiarvovastauksista kysymyksissä, joissa puolueen sisällä oltiin samaa mieltä, mikä olikin odotettavissa.

Kuvan 3 b-paneelista nähdään puolueen ehdokkaiden vastaukset kysymyksiin, joista puolue ei ollut joko samaa mieltä tai sillä ei ollut asiaan vahvaa kantaa (katso selitykset kysymys-

Kuva 3: Kysymysten vastausjakaumat, joista perussuomalaiset olivat samaa tai eri mieltä vuonna 2011

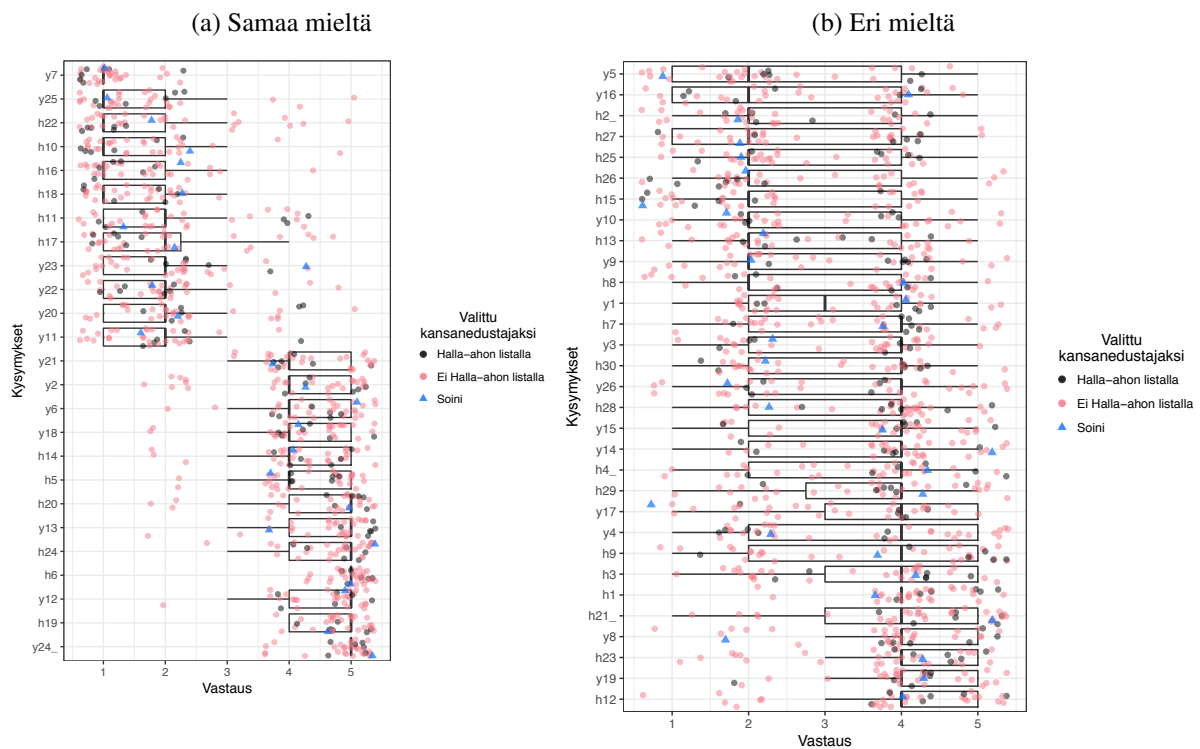

koodeille Liitteiden Taulukosta 6, jossa on kirjattuna myös ehdokkaiden vastausten keskiarvo). Puolue oli jakautunut hyvin monenlaisten kysymysten suhteen, näihin kuuluvat muun muassa kysymykset ydinvoimasta (q30), armeijan uudistamisesta (q18), turpeen käytöstä (q21_), yritysten verotuksesta (q23), tasa-arvoisesta avioliitosta (q4_) ja kasvisruuasta (q3). Mielenkiintoinen havainto on, että puolueen valittujen kansanedustajien enemmistön ja ehdokkaiden enemmistön kanta on uudelle ydinvoimalalle kielteinen. Ydinvoimakysymyksessä Soini ja Halla-aho ovat molemmat puolueen ja eduskuntaryhmänsä vähemmistössä. Soinin ja Halla-ahon vastaukset menivät ristiin muutaman kysymyksen suhteen, joista merkittävimpiä olivat se, että Soini kannatti lasten päivähoito-oikeuden rajaamista, jos toinen vanhempi on kotona, kun taas Halla-aho vastusti tätä voimakkaasti (q15). Parin kannat olivat myös vastakkaiset korkeakouluopiskelijoiden rahoituksen muuttamisesta lainapohjaiseksi (q29). Halla-aho oli myös jokseenkin samaa mieltä työttömyysturvan porrastamisesta työttömien aktivoimiseksi (q22), kun taas Soini oli jokseenkin eri mieltä. Halla-ahon ja Soinin mielipiteet erosivat myös kysymyksissä Suomen roolista Afganistanin sodassa (q7), turpeen käytöstä (q21_), asuntolainojen korkovähennyksistä (q12) ja luomuruuan tuotannosta (q16).

Voidaan todeta, että perussuomalaiset olivat vuoden 2011 aineistossa sisäisesti jakautuneet niiden asiakysymysten suhteen, jotka eivät olleet puolueen ydinteemoihin liittyviä kysymyksiä. Eniten hajaannusta oli työttömyysturvan porrastamiseen, lasten päivähoito-oikeuden rajoittamiseen ja maatalouden luomutuotantoon liittyen (vastausten keskiarvo 3,00–3,27). Puo-

lue oli lähellä yksimielisyyden kriteeriä (keskiarvoa 4,00/2,00) kysymyksissä yksilön vastuun lisäämisestä oman ja perheensä hyvinvoinnin rakentamisessa, rekisteröityneiden homoparien oikeuksien vastustamisessa, sekä kysymyksessä, jossa Suomen sotilaallinen läsnäolo Afganistanissa kuvattiin virheenä. Puolueen ehdokkaiden mukaan korkeakouluopiskelijoiden ei tulisi rahoittaa opiskeluaan nykyistä enemmän lainarahalla (ka 2,02). Oli kuitenkin huomattavaa, että puolueen sisältä löytyy muutamia eriäviä kantoja myös konservatiivisuus–liberaalisuus-kysymyksissä. Puolueen sisällä onkin tunnistettavissa SMP:läinen työläisiä ja konservatiivisia arvoja korostava siipi, jota Soini edustaa. Halla-aho puolestaan edustaa puolueen keskiarvoa huomattavasti oikeistolaisempia (mm. Nato-jäsenyys ja suurituloisten verotus) ja myöskin kaupunkilaisia arvoja (esim. turpeen käyttö ja päivähoito-oikeus).

Kuva 4: Kysymysten vastausjakaumat, joista perussuomalaiset olivat samaa tai eri mieltä vuonna 2015

Kuvassa 4 on havainnollistettu vuoden 2015 vaalikonekysymysten vastaukset samalla tavoin kuin Kuvassa 3. Halla-ahon listan jäsenistä on visualisoitu sekä hänen vuoden 2011 listalla olleiden että vuoden 2015 listalle päätyneiden ehdokkaiden vastaukset, jos ehdokkaat tulivat valituiksi vuoden 2015 vaaleissa. Kuvassa 4 visualisoidut ehdokkaat siis ovat Lohela, Huhtasaari, Jalonen, Ronkainen, Eerola ja Immonen.

Kuvan 4 a-paneelissa on esitetty vuoden 2015 vaalikonekysymykset, joista puolueen ehdokkaat olivat samaa mieltä. Niistä ei voida havaita suuria Soinin tai Halla-ahon listan

poikkeamia puolueen linjasta. Ainoa merkittävä poikkeama puolueensa kannasta Soinilla on kysymyksessä GMO-ruuasta (y23), jonka Soini kokee turvallisena puolueensa suuren enemmistön ollessa toista mieltä. Kuvan 4-b paneelista nähdään kysymykset, joista puolue ei ollut samaa mieltä (katso kysymyskoodit Liitteiden Taulukosta 8). Erityisen jakautunut puolue oli kysymyksissä sosiaaliturvasta (y1), perustuloon siirtymisestä (y3), työpaikan vastaanottamisen velvoitteiden kiristämisestä (h7), lapsilisien laittamisesta verolle (y9), sote-uudistuksen tavoitteista (h13) ja päätösten vaikutusarvioinnista ympäristöön (h30). Erityisesti vaikuttaa siltä, että sosiaaliturva ja työttömiin suhtautuminen jakavat mielipiteitä puolueen sisällä. Puolue oli lähellä yksimielisyyttä puolueen enemmistön kannattaessa sitä, että koko Suomi tulisi pitää asuttuna valtion tuella (keskiarvo 3,98) ja valtion ja kuntien taloutta pitäisi tasapainottaa leikkaamalla ensisijaisesti menoja (ka 3,87). Myös enemmistö puolueesta vastusti tasa-arvoista avioliittolakia (ka 3,86). Perussuomalaisten ehdokkaiden enemmistön mukaan viranomaisten tulisi puuttua lapsiperheiden ongelmiin herkemmin (ka 3,98) ja koululaisia kohdellaan ehdokkaiden enemmistön mukaan liian lepsusti (ka 3,89).

Kuvan 4 b-paneelin perusteella ei voida sanoa, että Halla-ahon listan jäsenet olisivat asettuneet Soinia vastaan järjestelmällisesti useissa kysymyksissä. Soini otti kuitenkin puolueensa enemmistön linjasta muutaman irtioton ja vastasi olevansa parantumattomasti sairaan henkilön avustettua kuolemaa vastaan (y17), mikä ei ole yllättävä näkemys tietäen hänen olevan katolilainen. Soini kuului myös vähemmistöön vastustaessaan valtion talouden ensisijaista tasapainottamista leikkaamalla (y8). Soini otti myös erittäin jyrkän kannan (”täysin eri mieltä”) vastustaessaan taksiliikenteen hintakilpailun avaamista (h15) puolueen ollessa kysymyksen suhteen jakautunut. Tämä voidaan nähdä puolueen puheenjohtajan viestinä ammattiryhmälle, että puolue ajaa taksinkuljettajien etuja. Seuraavaksi tarkastellaan perussuomalaisten ehdokkaiden sijoittumista ideologiselle arvokartalle.

4.4 Puolueen ehdokkaat arvokartalla

Tässä osassa vastataan tutkimuskysymyksiin (2b–2c). Ensin katsotaan, miten Mickelssonin (2011) luokittemat perussuomalaiset kansanedustajat sijoittuvat ideologiselle kartalle vuosina 2011 ja 2015 (2b). Tähän kysymykseen vastaavat arvokartat on esitetty Kuvassa 5, jonka jälkeen sijoitetaan perussuomalaiset kansanedustajat ja puolueen eduskuntaryhmästä kesällä 2017 eronneet omalle arvokartalleen (2c) Kuvassa 6.

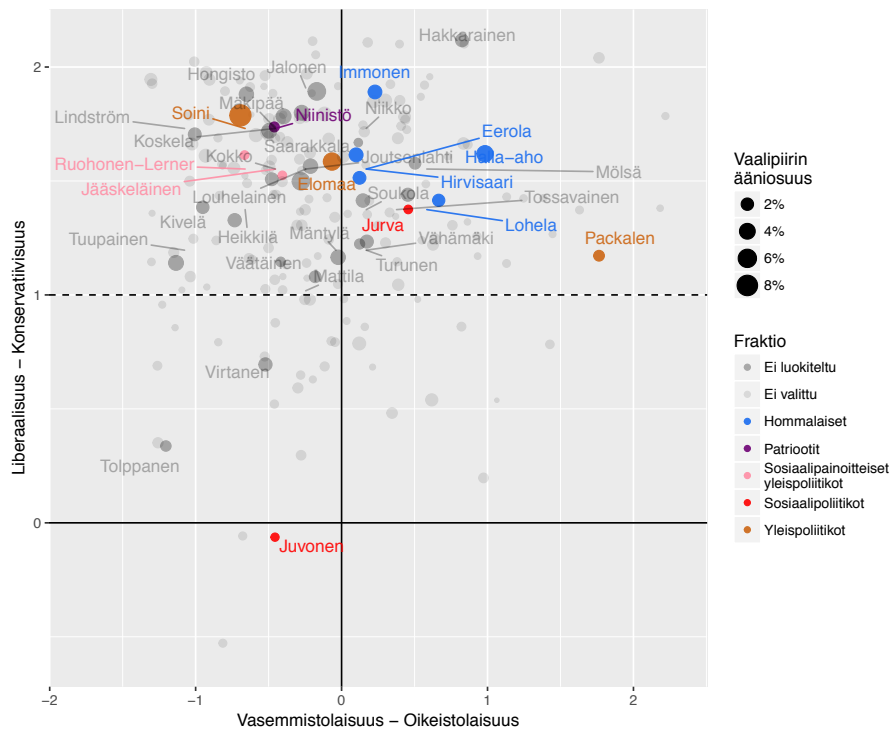
Kuvan 5 a-paneelissa on havainnollistettu vuoden 2011 perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaiden ideologiset sijainnit oikeistolaisuus- ja konservatiivisuus-dimensioilla. Ehdokkaat on jaoteltu Mickelssonin luokittelun mukaisesti (ks. Mickelsson 2011, 163–164). Mickels-

son ei kuitenkaan luokitellut kaikkia vuonna 2011 valittuja perussuomalaisia kansanedustajia, mutta nämä luokittelemattomat ehdokkaat on myös nimetty ja väritetty harmaalla kuvassa. Kuvassa on nimetty yhteensä 37 perussuomalaisten kansanedustajaa, vain Pentti Oinosen ja Pentti Kettusen puuttuessa aineistosta (vaalikonetta ei joko tehty tai ehdokkaan vastauksissa puutteita). Ehdokkaita, jotka eivät tulleet valituksi eduskuntaan, ei ole nimetty, mutta näiden sijainnit on väritetty kartalle himmeän harmaalla. Hommaforumissa aktiivisesti toimineet kansanedustajat on väritetty kartassa sinisellä. Hommalaisista voidaan huomata, että he ovat puolueen valituista kansanedustajista keskimääräistä oikeistolaisempia. Ainoa pelkästään patrioottiseksi luokiteltu kansanedustaja Jussi Niinistö sijoittuu arvokartassa hyvin lähelle perussuomalaisten ideologista keskustaa. Sosiaalipainotteiset yleispoliitikot Jääskeläinen ja Ruuhonen-Lerner sijaitsevat puolueen vasemmistolaisessa siivessä ollen kuitenkin konservatiivisuudeltaan puolueen keskiluokkaa. Pelkästään sosiaalipoliitikoiksi luokiteltu Juvonen on ideologisesti kauimpana puolueensa ideologisesta sijainnista johtuen puolueen kannoista eroavista konservatiivisuus-dimension näkemyksistä. Toinen sosiaalipoliitikoksi luokiteltu Jurva on puolestaan lähellä puolueensa ideologista keskustaa. Yleispoliitikoiksi luokitellut Packalén, Elomaa ja Soini ovat hajaantuneet oikeistolaisuus-dimension suhteen Soinin ollessa näistä eniten vasemmalla ja Packalénin oikealla.

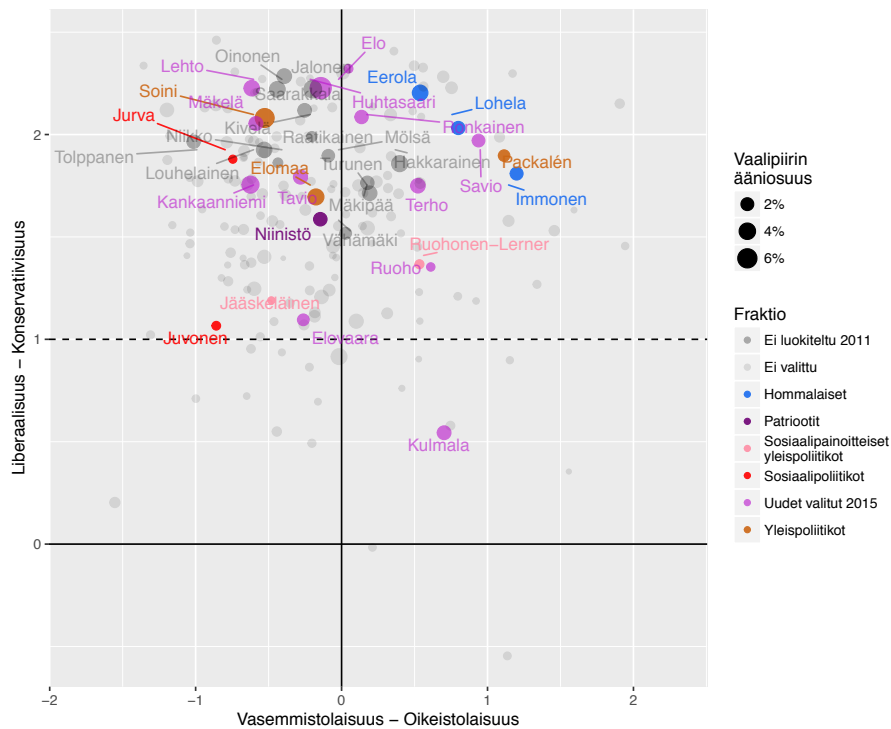
Kuvan 5 b-paneelistä nähdään vuoden 2015 perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaiden ideologiset sijainnit. Kuvaajassa on nimettynä kaikki vuonna 2011 Mickelssonin luokittelemat ehdokkaat (tulivat valituksi tai ei), sekä ehdokkaat, jotka tulivat valituksi eduskuntaan vuonna 2015. Yhteensä on kuvassa nimettynä 36 ehdokasta, joista 34 valittiin kansanedustajaksi. Kartasta puuttuvat puolueesta valitut ehdokkaat: Pirkko Mattila, Jari Lindström, Reijo Hongisto ja Hanna Mäntylä. Jos verrataan vuoden 2015 arvokarttaa vuoden 2011 vastaavaan, nähdään, että perussuomalaisten ehdokkaat ovat siirtyneet korkeammalle, ollen jopa yli kaksi keskihajontaa koko aineiston keskiarvoa konservatiivisempia (aineiston keskiarvon muodostuessa kaikista eduskuntapuolueiden ehdokkaista). Jos tämä perussuomalaisten ehdokkaiden isompi poikkeama muiden puolueiden ehdokkaiden vastauksista konservatiivisuutta kuvaaviin kysymyksiin jätetään huomiotta, nähdään, etteivät Mickelssonin yleispoliitikoiksi luokittelemien ehdokkaiden positiot muuttuneet juuri lainkaan. Hommalaisien sijainti ei myöskään muuttunut paljon, näiden ehdokkaiden sijoittuessa yhä oikealle. Tulee kuitenkin huomata, että hommalaisiin kuuluvia ehdokkaita oli kaksi vähemmän Hirvisaaren tultua erotetuksi puolueesta 2013 ja Halla-ahon siirryttyä Euroopan parlamentin jäseneksi 2014. Sosiaalipainotteiset yleispoliitikot eivät enää kumpikaan olleet ideologisesti vasemmalla Ruuhonen-Lernerin siirryttyä ideologisesti oikealle. Sosiaalipoliitikoista erityisesti Juvonen kuroi umpeen ideologista etäisyyttä puolueeseensa siirtymällä huomattavasti konservatiivisemmaksi kuin vuonna 2011. Vuonna 2015 valittujen uusien perussuomalaisten kansanedustajien sijainneista nähdään, että Halla-ahon haastanut

Kuva 5: Perussuomalaisien ehdokkaiden sijainnit arvokartalla Mickelssonin (2011) luokituksen mukaan väritettynä vuosina 2011 ja 2015 (täristystä lisätty)

(a) 2011

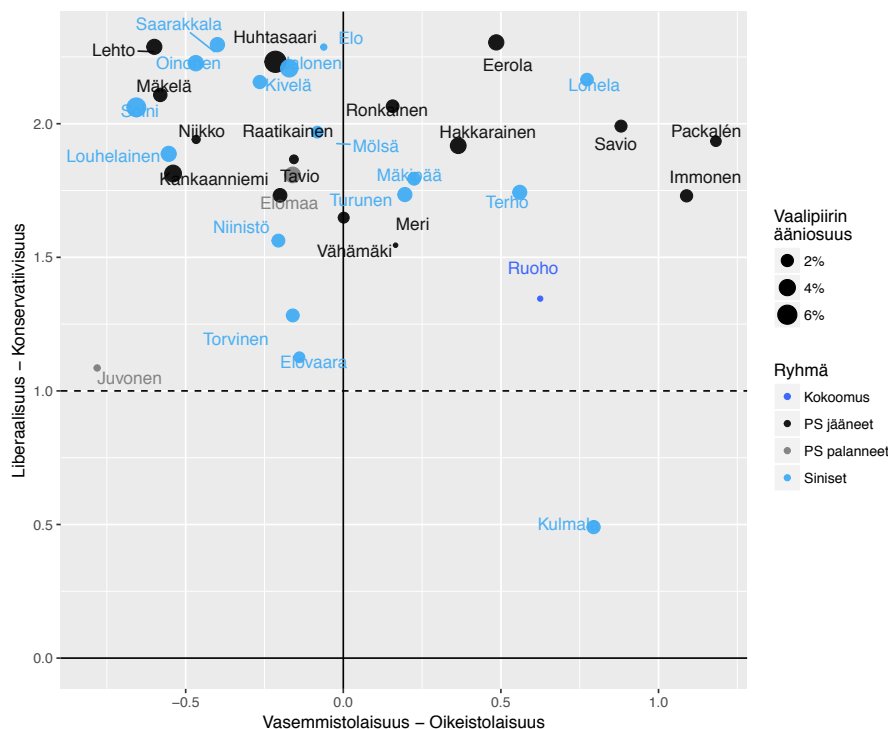

(b) 2015

Sampo Terho sijoittui samalle positiolle, jossa Halla-aho oli kantoineen vuonna 2011. Mielenkiintoisesti perussuomalaisten vuoden 2018 presidentinvaaliehdokas Laura Huhtasaari erottuu arvokartalla puolueensa yhtenä konservatiivisimmista ehdokkaista. Seuraavaksi selvitetään, miten perussuomalaisten kansanedustajat ja puolueen eduskuntaryhmästä kesällä 2017 eronneet sijoittuvat ideologiselle kartalle (tutkimuskysymys 2c). Samalla katsotaan, oliko arvokartalla ja Mickelssonin luokituksella selitysvoimaa ehdokkaiden puolueesta irtautumiselle kesällä 2017.

Kuva 6: Perussuomalaisten eduskuntaryhmästä vuoden 2017 aikana irtautuneet ja ryhmään jääneet ehdokkaat (täristystä lisätty)

Kuvassa 6 on esitetty, miten puolueen kansanedustajat sijoittuvat arvokartalle vuoden 2015 vaalikonevastausten perusteella puolueen hajotessa kesällä 2017. Kuva esittää tilannetta vuoden 2017 lopulla ja siitä näkee yhteensä 34 kansanedustajan sijainnit arvokartalla. Mustalla värillä on kuvassa väritetty perussuomalaisiin jääneet kansanedustajat, kun taas harmaalla on väritetty puolueesta lähteneet, mutta harkinnan jälkeen takaisin palanneet edustajat (Juvonen ja Elomaa). Kirkkaan sinisellä on väritetty Siniseen (silloinen Uusi vaihtoehto) eduskuntaryhmään lähteneet kansanedustajat ja tummemmalla sinisellä kokoomuksen eduskuntaryhmään siirtyneet (Ruoho). Kuva paljastaa sen, ettei kahdella ideologisella dimensiolla voida selittää, ketkä jäivät ja ketkä lähtivät perussuomalaisista. Sinisiin lähteneitä ja perussuomalaisiin jääneitä ei voida erottaa toisistaan piirtämällä ryhmät toisistaan erottelevaa jakoviivaa kartalle. Arvokartan lisäksi ei löydetä selitystä puolueesta eroamis päätökselle Mickelssonin luokittelusta, sillä edes kaikki hommalaiset eivät jääneet perussuomalaisten eduskuntaryhmään Lohelan siirryttyä sinisiin. Yleispoliittikko-luokituksen saaneet edustajat hajaantuivat Packalénin jäädessä puolueeseen ja

Elomaan ensin lähtiessä, mutta palatessa takaisin. Soini sen sijaan lähti sinisiin.

5 Keskustelu

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella perussuomalaista politiikkaa vuosien 2011 ja 2015 vaalikoneiden kautta. Tässä osassa tiivistetään tutkimuksen tuottamat tulokset ja keskustellaan niiden merkityksestä. Seuraavaksi esitellään vastaukset tutkimuskysymyksiin niiden esittämisjärjestyksessä, sekä avataan myös tutkimuksen rajoitteita. Lopuksi esitellään näkymiä tulevalle tutkimukselle.

- (1a) Mistä asioista perussuomalaiset kansanedustajaehdokkaat ovat olleet samaa mieltä vuosina 2011 ja 2015 vaalikonevastausten perusteella?

Perussuomalaisesta politiikasta sai kattavan kuvan tarkastelemalla pelkästään vuosien 2011 ja 2015 vaalikonekysymyksiä, joista puolueen eduskuntavaaliehdokkaat olivat samaa mieltä. Nämä tulokset eivät olleet ristiriidassa kirjallisuudessa esitettyjen puolueen politiikkaa leimaavien populismin, nationalismin ja arvokonservatiivisuuden kanssa. Vaalikonevastauksista olikin mahdollista identifoida puolueelle ominaisia populismin muotoja, joihin kuuluivat taloudellisten ja poliittisten eliittien vastaisuus, maahanmuuttovastaisuus, EU-vastaisuus ja rahaliiton vastustaminen. Perussuomalaiset ehdokkaat painottivat myös vaalikonevastauksissaan olevansa pienen ihmisen puolella ja edustavansa eläkeläisten etuja, kuitenkin talouspoliittinen vastuullisuus säilyttäen. Samalla perussuomalaiset ajoivat julkisen sektorin pienentämistä, mikä käy yksiin puolueen tavoitteen kanssa vähentää byrokratiaa, sääntelyä ja virkamiehistön valtaa (ks. Ruostesaari 2011). Puolustus- ja turvallisuuspoliittisilta kannoiltaan vastustivat perussuomalaiset puolustusliitto Naton jäsenyyttä, mutta kannattivat resurssien lisäämistä kansalliseen puolustukseen. Aluepoliittisesti perussuomalaiset näkivät tärkeänä kunnallisen autonomian ja ajatuksen, että koko Suomi tulee pitää asutettuna. Kielipoliittisesti perussuomalaiset ajoivat ruotsin kielen pakollisesta opiskelusta luopumista ja kannattivat löysää ympäristöpolitiikkaa.

- (1b) Missä kysymyksissä muut puolueet olivat samaa mieltä perussuomalaisten kanssa vaalikonevastauksissaan, joissa perussuomalaiset olivat lähes yksimielisiä?

Jokseenkin yllättäen vasemmistoliiton ehdokkaat olivat muista puolueista perussuomalaisten kanssa eniten yhtä mieltä vaalikonekysymyksissä molempina vaalivuosina 2011 ja 2015. Toisaalta tulos ei ole niin yllättävä, koska perussuomalaiset on nähty talouspoliittisissa kannoissa

usein vasemmistolaisina (katso esim. Ruostesaari 2011). Lisäksi tulee huomata, että yksittäisissä asiakysymyksissä samaa mieltä oleminen ei siis välttämättä tarkoita, että puolueiden ehdokkaat olisivat ideologisesti toisiaan lähellä, sillä arvokarttojen mukaan perussuomalaisia lähinnä olivat kristillisdemokraatit ja keskustalaiset. Vasemmistoliiton kanssa perussuomalaiset ehdokkaat olivat samaa mieltä erityisesti Naton suhteen, eläkeläisiä koskevissa asioissa ja osassa talous- ja työelämää koskevissa kysymyksissä. Vasemmistoliiton ohella myös SDP ja vihreät olivat samaa mieltä perussuomalaisten kanssa osassa näistä kysymyksistä. Vihreät olivat kuitenkin puolueista toiseksi vähiten samaa mieltä perussuomalaisten kanssa RKP:n jälkeen. Tämä tulos sopii Soinin luomaan vastakkainasetteluun, jossa nämä puolueet ovat perussuomalaisten pahimpia vihollisia (Mickelsson 2011, 165). Mickelssonin (2015, 323) mukaan tämä puolueiden välinen vastakkaisuus perustuu uuteen puoluejärjestelmän jakolinjaan ”integraation ja monikulttuurisen yhteiskunnan” ja ”kansallisen politiikan ja yhteinäiskulttuurin” välillä (ks. lisää Paloheimo 2014).

Vasemmistolaisten kantojen ohella jakoivat perussuomalaiset oikeistolaisia talouspoliittisia (julkisen sektorin pienentäminen) ja turvallisuuteen liittyviä näkemyksiä (poliisin ja puolustusvoimien resurssien lisääminen) kokoomuksen kanssa. Näin ollen voidaan perussuomalaisten todeta rikkoneen perinteistä vasemmisto–oikeisto-vastakkainasettelua edustaessaan kantoja molemmista ideologisista leireistä. Puolueen ehdokkaat sitoutuivat myös vahvasti konservatiiviseen arvomaailmaan kokoomuksen, kristillisten ja keskustan kanssa. On myös huomionarvoista, että keskustan ehdokkaat olivat yhtä mieltä perussuomalaisten kanssa vain kolmessa kysymyksessä vuonna 2011, vaikkakin puolueet saivat vahvaa kannatusta samoilta alueilta (Westinen 2014). Vuonna 2015 puolueiden ehdokkaat olivat jo useammin samaa mieltä, mutta tämä johtui enimmäkseen aluepolitiikan noususta kysymysaiheeksi ja Helsingin Sanomien ja Ylen vaalikoneiden kysymysten päällekkäisyyksistä puolustukseen liittyvissä kysymyksissä.

Voidaan myös todeta perussuomalaisten ehdokkaiden onnistuneen viestittää kollektiivisesti kannattajilleen tärkeitä arvoja vaalikonevastauksissa. Westinen ja Kestilä-Kekkonen (2015) luokittelivat vuonna 2011 perussuomalaisia äänestäneet osaksi kolmea blokkia: peruduunari-blokki (PS + SDP tai VAS), konservatiiviblokki (PS + KOK tai KD) ja maakuntablokki (PS + KESK). Perussuomalaisten ehdokkaat onnistuivat tekemään puolueesta houkuttelevan kaikkien kolmen blokin edustajille olemalla työntekijöille tärkeissä kysymyksissä samaa mieltä vasemmistopuolueiden kanssa, arvokysymyksissä samaa mieltä kristillisten ja kokoomuksen kanssa ja aluepoliittisesti yhtä mieltä keskustalaisten kanssa.

Aineisto ei antanut viitteitä, että muut puolueet olisivat siirtyneet kannoissaan lähemmäs perussuomalaisia vuoden 2011 vaalimenestyksen jälkeen, sillä muut puolueet eivät olleet heidän kanssaan samaa mieltä puolueelle keskeisten teemojen, kuten maahanmuuton tai Euroo-

pan unionin suhteen. Tulee kuitenkin huomata, että asiakysymykset, joita vain perussuomalaiset kannattivat, pysyivät poliittisesti relevantteina ja nämä kysymykset esiintyvätkin uudestaan vuoden 2015 vaalikoneessa.

(2a) Mitkä ovat kysymyksiä, joista perussuomalaisilla ei ole yhtenevää kantaa vaalikonevastausten perusteella ja miten Soinin ja Halla-ahon välinen vastakkainasettelu on näkynyt perussuomalaisten vaalikonevastauksissa?

Vaalikonevastauksista voidaan nähdä, että perussuomalaisille vaikeita kysymyksiä ovat erityisesti suhtautuminen työttömiin, sosiaaliturvaan ja sosiaalietuuksiin, julkisen sektorin toimintoihin (sote-uudistus ja yksityistäminen), ydinvoimaan ja tuloeroihin. Näiden kysymysten suhteen puolue oli erityisen jakautunut. Oli myös jokseenkin yllättävää, etteivät puolueen ehdokkaat olleet täysin yhtenäisiä homoparien oikeuksien vastustamisessa kumpanakaan vaalivuonna. Ylä-Anttila (2014) on todennut, että vuonna 2011 perussuomalaisista ehdokkaista varsinkin kaupunkilaiset ja naiset puolsivat vähemmistöjen oikeuksia adoptiokysymyksessä, vaikkakin olivat puolueen sisällä selvä vähemmistö. Timo Soinin ja Jussi Halla-ahon välillä oli vuonna 2011 selkeitä aatteellisia eroja, jotka ilmenivät vastauksissa vaalikonekysymyksiin. Soini vaikutti edustavan SMP:läistä politiikkaa ja arvokonservatiivisuutta, kun taas Halla-aho oikeistolaista talouspolitiikkaa ja kaupunkilaisia arvoja. Ylä-Anttila (2014) on esittänyt samansuuntaisia tuloksia puolueen sisälle kehittyneestä talousoikeistolaisuudesta. Halla-ahon vuoden 2011 ja 2015 nimeämältä listalta valitut ehdokkaat eivät kuitenkaan asettuneet selvästi Soinia vastaan vaalikonekysymyksissä, eikä Soinia vielä vuonna 2015 haastettu puolueen sisältä ainakaan näkyvästi vaalikoneiden perusteella.

(2b) Miten Mickelssonin (2011) luokittelemat perussuomalaiset kansanedustajat sijoittuvat ideologiselle kartalle vuosina 2011 ja 2015?

Mickelssonin luokittelemat perussuomalaisten vuoden 2011 kansanedustajat eivät muodostaneet ideologisella arvokartalla yksiselitteisen selkeitä toisistaan erotettavissa olevia ryhmittymiä, vaikkakin kaikki Hommaforumiin linkitetyt ehdokkaat sijoittuivatkin aineiston keskiarvoa oikeammalle. Tulos kuitenkin viittaa siihen, ettei Mickelssonin esittämiä puolueen sisäisiä asenne-eroja voi havainnollistaa perinteisillä vasemmisto–oikeisto- ja liberaali–konservatiiviuulottuvuuksilla. Tähän voi olla syynä se, etteivät vaalikonevastauksista muodostetut ideologiset dimensiot vangitse täysin niille annettuja merkityksiä. Lisäksi on mahdollista, ettei Mickelssonin jaottelu ole paras mahdollinen tapa jäsentää perussuomalaisia kansanedustajia, minkä takia ryhmittymät eivät vaikuta erottuvan toisistaan. Toisaalta tulos puolueen sisäisten erojen

pienuudesta on uskottava, sillä Ylä-Anttila (2014) esitti vuoden 2011 Helsingin Sanomien vaalikonevastausten perusteella, ettei puolueen sisällä ole selkeitä ryhmittymiä. Olisi kuitenkin voinut odottaa, että puolueen sisäiset erot olisivat kasvaneet tai puolueen sijoittumiseen olisi tullut muutoksia vuoden 2015 aineistossa, sillä tällöin perussuomalaisten äänestäjät kääntyivät poliittisesti oikealle (Westinen 2016, 262).

(2c) Selittääkö perussuomalaisen kansanedustajan ideologinen sijainti arvokartalla tai Mickelssonin luokittelu edustajan päätöstä irtautua puolueesta kesällä 2017?

Ehdokkaan sijoittuminen ideologisella arvokartalla (konservatiivisuus tai oikeistolaisuus) tai Mickelssonin luokitus eivät kyenneet selittämään perussuomalaisista irtaantumista tai puolueeseen jäämistä kesällä 2017. Ehdokkaiden ideologisia eroavaisuuksia ei kuitenkaan tule sulkea pois puolueesta eroamispäätökseen vaikuttavana tekijänä, sillä ehdokkaat eivät välttämättä ilmaise omia totuudenmukaisia kantojaan vaalikoneissa. Lisäksi pieniltä vaikuttavat erot vaalikoneen vastausvalinnoissa (”täysin samaa mieltä” vrt. ”osittain samaa mieltä”) voivat muuttua suuriksi suhtautumisessa käytännön politiikkatoimiin. Tämän takia esimerkiksi suhtautuminen maahanmuuttoon onkin voinut jakaa puoluetta enemmän kuin vaalikonevastauksista näyttäytyy. Uskottavimmaksi selitykseksi päätökselle irtautuako vaiko pysyä puolueessa jäivät täten tämän tutkimuksen ulkopuoliset vaikuttimet, joihin kuuluvat esimerkiksi puolueen sisäiset sosiaaliset verkostot ja lojaliteetit. Seuraavaksi keskustellaan tutkimuksen rajoitteista.

Tutkimuksen keskeisiksi rajoitteiksi voidaan nostaa aineistoon liittyvät haasteet. Vaalikonekysymysten vertailtavuus vaalien välillä oli tutkimuksen keskeinen haaste arvokarttaa muodostettaessa. Ideologisten dimensioiden stabiliteetissa päästiin kuitenkin hyväksyttävälle tasolle, kuten Aineisto ja menetelmät -osiossa esitettiin. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteivätkö vaalikonekysymykset olisi muuttuneet sisällöllisesti jossakin määrin vaalien välillä, vaikka tämä muutos pyrittiinkin minimoimaan. Konservatiivisuus-dimensioon liittyvien kysymysten painottuminen yhden kysymyksen verran enemmän maahanmuuttoon vuonna 2015 voi esimerkiksi vaikuttaa merkittävästi siihen, miksi perussuomalaiset näyttävät etäännyvän muista puolueista kauemmaksi. Arvokarttaa tulkittaessa tulee myös muistaa, että ehdokkaiden sijainnit kartalla ovat suhteelliset aineistoon nähden eli ideologisessa keskustassa oleminen vuonna 2011 tarkoittaa aineiston keskiarvon läheisyydessä olemista, kun taas vuoden 2015 keskusta on suhteessa vuoden 2015 aineistoon. Toinen vaihtoehto olisi ollut käyttää absoluuttista asteikkoa ehdokkaiden sijaintien määrittämiseen, mutta tällä tavoin olisi karttojen tulkinnasta tullut hankalampaa vastausten keskittymisestä johtuen. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan hyödynnetty ehdokkaiden sijainteja vaalikartoilla muuten kuin karttojen visuaalisessa tarkastelussa keskittyyen yhteen puolueeseen. Puolueiden välisessä vertailussa olisi ollut enemmän haasteita

juuri kysymysten vastaavuudesta ja ehdokkaiden sijaintien suhteellisuudesta johtuen. Tutkimuksen tuloksia luettaessa tulee myös muistaa, että vaalikoneet eivät itsessään paljasta puolueiden lopullisia kantoja, sillä puolueiden kannat kysymyksiin eivät ole pelkästään summa puolueen ehdokkaiden kantoja, vaan kantojen aggregointi ei ole täysin yhdenvertaista. Kaikkien ääni ei siis paina tosiasiasa yhtä paljon. Jos puolue nähtiin jossakin kysymyksessä erimielisenä, niin se ei vielä tarkoita, etteikö puolueella olisi asiasta kirjattua kantaa. Toisaalta tämän tutkimuksen etu on, että voidaan havaita mahdollisia poikkeamia puolueen kirjatuista kannoista tai nähdä puolueen enemmistön tukevan jotakin, mitä ei ole esimerkiksi kirjattu vaaliohjelmaan.

Tulevassa tutkimuksessa voitaisiin hyödyntää tässä tutkimuksessa esitettyä lähestymistapaa tarkastella ehdokkaiden sijoittumista ideologiselle arvokartalle yli ajan. Tässä tutkimuksessa hyödynnettyjä menetelmiä olisi mahdollista soveltaa myös muiden puolueiden analysoimiseen näiden sisäisten erojen ja mahdollisten ryhmittymien paljastamiseksi. Erikseen voitaisiin myös tutkia ehdokkaiden taustatekijöiden (esimerkiksi iän, sukupuolen ja koulutustaustan) vaikutusta ehdokkaiden vaalikoneessa ilmaisemiin arvoihin. Perussuomalaisiin keskittyvässä tutkimuksessa voitaisiin vertailla puolueen ehdokkaiden ideologisia ja asiakysymyksiä koskevien kantojen muutoksia puolueen politiikan ollessa vielä murroskohdassa. Tähänkin tehtävään vaalikoneaineistolla olisi paljon annettavaa.

Lähteet

- Abts, K. ja S. Rummens (2007). Populism versus Democracy. *Political studies* 55(2), 405–424. DOI: 10.1111/j.1467-9248.2007.00657.x.
- Arter, D. (2010). The Breakthrough of Another West European Populist Radical Right Party? The Case of the True Finns. *Government and Opposition* 45(4), 484–504.
- Arter, D. ja E. Kestilä-Kekkonen (2014). Measuring the Extent of Party Institutionalisation: The Case of a Populist Entrepreneur Party. *West European Politics* 37(5), 932–956. DOI: 10.1080/01402382.2014.911486.
- Avonius, M. ja E. Kestilä-Kekkonen (2018). Suomalaisten maltilliset ja kirjavat maahanmuuttoasenteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 83(1), 84–95.
- Borg, S. (2012). Perussuomalaiset. Teoksessa S. Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*, ss. 191–210. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Costello, A. B. ja J. W. Osborne (2005). Best Practices in Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations for Getting the Most From Your Analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 10(7), 1–9.
- Distefano, C., M. Zhu, ja D. Mîndrilă (2009). Understanding and using factor scores: Considerations for the applied researcher. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 14(20), 1–11.
- Fabrigar, L. R. (2012). *Exploratory factor analysis*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Halla-aho, J. (23.11.2010). Äänestysvinkkejä. <https://web.archive.org/web/20101123083121/http://www.halla-aho.com/vaalit2011/aanestysvinkkeja3.html> [Vierailtu 24.3.2018].
- Halla-aho, J. (24.2.2015). Vaalivinkkejä lukijoille. http://www.halla-aho.com/scripta/vaalivinkkeja_lukijoille.html [Vierailtu 25.3.2018].
- Helander, V. ja T. Toivonen (1971). Populistisluontoinen pienviljelijätoiminta Suomessa ennen vennamolaisuutta. Teoksessa V. Helander (toim.), *Vennamolaisuus poliittisena joukkoliikkeenä*. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto.
- Helsingin Sanomat (2015). HS julkaisee eduskuntavaalikoneen vastaukset avoimena datana. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002801942.html> [Vierailtu 3.3.2018].

- Hoyle, R. H. (2000). Confirmatory Factor Analysis. Teoksessa H. E. Tinsley ja S. D. Brown (toim.), *Handbook of Applied Multivariate Statistics and Mathematical Modeling*, ss. 465–497. San Diego: Academic Press.
- Hu, L.-t. ja P. M. Bentler (1995). Evaluating model fit. Teoksessa R. H. Hoyle (toim.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*, ss. 76–88. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Iltalehti (25.11.2010). Halla-ahon suosikit. https://www.iltalehti.fi/vaalit/2010112512754790_v1.shtml [Vierailtu 26.7.2018].
- Mellin, I. (2006). Wilcoxonin rankitesti. Teoksessa I. Mellin (toim.), *Tilastolliset menetelmät*, ss. 185–188. <https://math.tkk.fi/opetus/sovtoda/luennot/TILTE120.pdf>.
- Mickelsson, R. (2011). Suomalaisten nationalistipopulistien ideologiat. Teoksessa M. Wiberg (toim.), *Populismi: Kriittinen arvio*, ss. 147–174. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Mickelsson, R. (2015). *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Tampere: Vastapaino.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Norocel, O. C. (2016). Finland: From Agrarian to Right-Wing Populism. Teoksessa T. Aalberg, F. Esser, C. Reinemann, J. Strömbäck, ja C. H. de Vreese (toim.), *Populist political communication in Europe*, ss. 42–53. New York: Routledge.
- Nuiva-manifesti (2010). Maahanmuuttokriittinen vaaliohjelma Nuiva vaalimanifesti. <https://web.archive.org/web/20100727191541/http://vaalimanifesti.fi:80/> [Vierailtu 12.7.2018].
- Oikeusministeriön vaalien tulos- ja tietopalvelu (2015). Eduskuntavaalit 2015. Laadattavat tiedostot. Vaalit.fi. https://tulospalvelu.vaalit.fi/E-2015/fi/ladattavat_tiedostot.html [Vierailtu 3.4.2018].
- Paloheimo, H. (2014). Poliitiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. *Helsinki: Poliitikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu* 56(1), 15–28.
- Palonen, E. ja T. Saresma (2017). Perussuomalaiset ja populistinen retoriikka. Teoksessa E. Palonen ja T. Saresma (toim.), *Jätkät & jytkyt: Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*, ss. 13–44. Tampere: Vastapaino.

- Pernaa, V. (2012). Kevään eduskuntavaaliasetelman pitkät juuret. Teoksessa V. Pernaa ja E. Railo (toim.), *Jytky : eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, ss. 9–31. Turku: Kirja-Aurora, Turun yliopisto.
- Perussuomalaiset (2011). Suomalaiselle sopivin: Perussuomalaiset r.p:n eduskuntavaaliohjelma 2011. <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/puolueohjelma/> [Vierailtu 1.4.2018].
- Perussuomalaiset (2015a). Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma - pääteemat. <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/puolueohjelma/> [Vierailtu 8.4.2018].
- Perussuomalaiset (2015b). Perussuomalaisten kielipoliittinen ohjelma 2015. <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/puolueohjelma/> [Vierailtu 8.4.2018].
- Raunio, T. (2011). Missä EU, siellä ongelma: Populistinen Eurooppa-vastaisuus Suomessa. Teoksessa M. Wiberg (toim.), *Populismi: Kriittinen arvio*, ss. 197–220. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Reunanen, E. ja P. Suhonen (2009). Kansanedustajat ideologisella kartalla. Teoksessa S. Borg ja H. Paloheimo (toim.), *Vaalit yleisödemokratiassa : eduskuntavaalitutkimus 2007*, ss. 325–356. Tampere: Tampere University Press.
- Rose, R. (1964). Parties, Factions and Tendencies in Britain. *Political Studies* 12(1), 33–46. DOI: 10.1111/j.1467-9248.1964.tb00609.x.
- Ruostesaari, I. (2011). Populistiset piirteet vennamolais-soinilaisen puolueen ohjelmissa. Teoksessa M. Wiberg (toim.), *Populismi: Kriittinen arvio*, ss. 94–146. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Saresma, T. (2017). Populismien tasa-arvo. Teoksessa E. Palonen ja T. Saresma (toim.), *Jätkät & jytkyt: Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*, ss. 109–132. Tampere: Vastapaino.
- Slowikowski, K. (2017). ggrepel: Repulsive Text and Label Geoms for 'ggplot2'. <https://CRAN.R-project.org/package=ggrepel>.
- Suomen virallinen tilasto (2011). Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-6252. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/evaa/2011/evaa_2011_2011-04-29_tie_001_fi.html [Vierailtu 3.4.2018].
- Taguieff, P.-A. (2013). Populisme(s) et national-populisme. Teoksessa P.-A. Taguieff (toim.), *Dictionnaire historique et critique du racisme*, ss. 1359–1373. Paris: Presses universitaires de France.

- Vasilopoulou, S. (2018). The Radical Right and Euroskepticism. Teoksessa J. Rydgren (toim.), *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Oxford: Oxford University Press.
- Westinen, J. (2014). True Finns: A Shock for Stability? Testing the Persistence of Electoral Geography in Volatile Elections. *Scandinavian Political Studies* 37(2), 123–148. DOI: 10.1111/1467-9477.12017.
- Westinen, J. (2016). Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. Teoksessa K. Grönlund ja H. Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015*, ss. 249–272. Oikeusministeriö.
- Westinen, J. ja E. Kestilä-Kekkonen (2015). Perusduunarit, vihervasemmisto ja porvarit: Suomalaisen äänestäjäkunnan jakautuminen ideologisiin blokkeihin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. *Helsinki: Poliitikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu* 57(2), 94–114.
- Wiberg, M. (2011). Mitä populismi on? Teoksessa M. Wiberg (toim.), *Populismi: Kriittinen arvio*, ss. 11–21. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Wickham, H. (2009). *ggplot2: Elegant Graphics for Data Analysis*. New York: Springer-Verlag. <http://ggplot2.org>.
- Yle (2011b). Vuoden 2011 vaalikonetiedot nyt avoimena datana. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/05/16/vuoden-2011-vaalikonetiedot-nyt-avoimena-datana> [Vierailtu 2.3.2018].
- Yle (20.12.2010). Pertti Virtanen: Halla-ahon lista kertoo, ketä ei kannata äänestää. <https://yle.fi/uutiset/3-5689519> [Vierailtu 26.7.2018].
- Yle (2015). Yle julkaisee vaalikoneen vastaukset avoimena datana. <https://yle.fi/uutiset/3-7869597> [Vierailtu 2.3.2018].
- Yle (6.4.2011a). Puolueiden ratkaisut kestävyysvajeeseen. <https://yle.fi/uutiset/3-5338255> [Vierailtu 20.4.2018].
- Ylä-Anttila, M. T. ja T. S. S. Ylä-Anttila (2015). Exploiting the Discursive Opportunity of the Euro Crisis: The Rise of The Finns Party. Teoksessa H. Kriesi ja T. S. Pappas (toim.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession*, ss. 57–75. ECPR Press.
- Ylä-Anttila, T. (2014). Perussuomalaisten sisäiset poliittiset suuntaukset: Julkisen oikeuttamisen analyysi. *Helsinki: Poliitikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu* 56(3), 191–209.

Liitteet

1 Kysymykset, joista perussuomalaisten ehdokkaat erimieltä

Taulukko 6: Vuoden 2011 Ylen vaalikonekysymykset, joista perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaat olivat eri mieltä

PS vastausten ka	Aineistokoodi	Kysymys
2,25	q3	Kouluissa ja oppilaitoksissa on otettava käyttöön viikoittainen kasvisruokapäivä.
3,88	q4_	*Rekisteröityneille homopareille pitää kuulua kaikki samat oikeudet kuin avioliiton solmineille heteropareille.
3,94	q7	Suomen sotilaallinen läsnäolo Afganistanissa on ollut virhe.
3,91	q9	Yksilön vastuuta omasta ja perheensä hyvinvoinnista on lisättävä.
2,21	q12	Asuntolainojen korkovähennykset on poistettava asteittain.
3,27	q15	Lasten päivähoito-oikeutta tulee voida rajoittaa perheissä, joissa ainakin toinen vanhemmista on kotona.
3,01	q16	Maatalouden tukia on ohjattava siten, että vuonna 2030 ainakin puolet suomalaisesta ruokatuotannosta on luomua.
2,26	q18	Armeijan uudistaminen ei ole mahdollista ilman varuskuntien määrän karsimista.
2,35	q19_	*Lakko-oikeutta ei ole tarvetta rajoittaa millään tavalla.
3,58	q21_	*Turpeen energiakäyttöä on vähennettävä ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi.
3,00	q22	Työttömiä on kannustettava töihin porrastamalla työttömyysturvaa nykyistä voimakkaammin.
2,09	q23	Yritysten voitoista maksamaa veroa pitää laskea.
2,22	q24	Työttömyyden lievittämiseksi viikoittainen työaika on lyhennettävä 35 tuntiin.
3,37	q28	Taiteilijoita on koulutettava Suomeen nykyistä vähemmän.
2,02	q29	Korkeakouluopiskelijoiden pitäisi rahoittaa opintojaan nykyistä enemmän lainarahalla.
2,56	q30	Tulevalla vaalikaudella tulee myöntää lupa ainakin yhden uuden ydinvoimalan rakentamiselle.

Taulukko 7: Vuoden 2015 Ylen ja Helsingin Sanomien vaalikonekysymykset, joista perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokkaat olivat eri mieltä

PS vastausten ka	Aineistokoodi	Kysymys
3,76	h1	Suomen velkaantuminen on käännettävä laskuun, vaikka se samalla tarkoittaisi leikkauksia palveluihin ja etuuksiin.
2,53	h2_	*Hyvin ansaitsevien palkkaverotusta pitäisi kiristää.
3,64	h3	Suomi tarvitsee lisää ydinvoimaa.
3,53	h4_	*Suomen tulee luopua kivihiilen, turpeen ja maakaasun käytöstä vuoteen 2025 mennessä.
3,11	h7	Velvoitteita ottaa vastaan tarjottu työpaikka pitäisi kiristää.
2,81	h8	Jos ihmisellä on varallisuutta, hänen omaisuuttaan pitäisi vanhana käyttää hoivapalveluiden kustantamiseksi.
3,61	h9	Alkoholia tarjoavien ravintoloiden pitäisi saada olla auki nykyistä vapaammin.
3,98	h12	Koko Suomi on syytä pitää asuttuna ja valtion tuettava tätä verovaroin.
2,73	h13	Sote-uudistuksen yhteydessä yksityiset terveystalot pitäisi nostaa julkisten palveluiden rinnalle samanlaiseen asemaan.
2,70	h15	Taksien pitäisi antaa kilpailla vapaasti asiakkaista ilman että valtio säättää hinnat tai rajoittaa taksilupien määriä
3,86	h21_	*Homo- ja lesbopareilla pitää olla samat avioliitto- ja adoptio-oikeudet kuin heteropareilla.
3,89	h23	Kouluissa kohdellaan koululaisia liian leppoisasti. Tiukempi kuri tekisi kouluista parempia.
2,64	h25	Julkisia palveluita tulisi ulkoistaa entistä enemmän yksityisten yritysten tuotettavaksi.
2,69	h26	Jos tulee eteen tilanne, jossa on välttämätöntä joko leikata julkisia palveluita ja sosiaalietuuksia tai korottaa veroja, veronkorotukset ovat parempi vaihtoehto.
2,63	h27	Suuret tuloerot ovat hyväksyttäviä, jotta erot ihmisten lahjakkuudessa ja ahkeruudessa voidaan palkita.
3,47	h28	Nykyisen kaltaiset palvelut ja sosiaalietuudet ovat pitemmän päälle liian raskaita julkiselle taloudelle.
3,61	h29	Taloukasvu ja työpaikkojen luominen tulisi asettaa ympäristöasioiden edelle, silloin kun nämä kaksi ovat keskenään ristiriidassa.
3,30	h30	Kaikessa päätöksenteossa pitäisi arvioida vaikutukset ympäristöön ja tarvittaessa luopua ympäristölle haitallisista hankkeista.
3,04	y1	Suomessa on liian helppo elää sosiaaliturvan varassa.
3,21	y3	Suomessa on siirryttävä perustuloon, joka korvaisi nykyisen sosiaaliturvan vähimmäistason.
3,60	y4	Työntekijälle on turvattava lailla minimityöaika.
2,28	y5	Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoja pitää lyhentää.
3,87	y8	Valtion ja kuntien taloutta on tasapainotettava ensisijaisesti leikkaamalla menoja.
2,79	y9	Lapsilisiä on korotettava ja laitettava verolle.
2,68	y10	Suomella ei ole varaa nykyisen laajuisiin sosiaali- ja terveystalouteen

3,49	y14	Venäjän etupiiripolitiikka on uhka Suomelle.
3,53	y15	Verkkovalvonnassa valtion turvallisuus on tärkeämpää kuin kansalaisten yksityisyyden suoja.
2,28	y16	Suomen on osallistuttava Isisin vastaiseen taisteluun kouluttamalla Irakin hallituksen joukkoja.
3,53	y17	Parantumattomasti sairaalla on oltava oikeus avustettuun kuolemaan.
3,98	y19	Viranomaisten pitää puuttua lapsiperheiden ongelmiin nykyistä herkemmin.
3,41	y26	Peruskoulun opetusryhmien koko on rajattava lailla esimerkiksi 20 oppilaaseen.

2 Halla-ahon äänestys-suositukset

Taulukko 8: Halla-ahon listalla olleet ehdokkaat vuosina 2011 ja 2015 (Halla-aho 2010, 2015)

Vuosi	Ehdokas	Valittu 2011	Valittu 2015
2011	James Hirvisaari	Kyllä	–
	Juho Eerola	Kyllä	Kyllä
	Jarmo Juntunen	Ei	Ei
	Olli Immonen	Kyllä	Kyllä
	Heikki Luoto	Ei	Ei
	Ari Jalonen	Kyllä	Kyllä
	Teemu Lahtinen	Ei	Ei
	Johannes Nieminen	Ei	–
	Pasi Salonen	Ei	–
	Riikka Slunga-Poutsalo	Ei	–
Maria Lohela	Kyllä	Kyllä	
2015	Nuutti Hyttinen	–	Ei
	Vilhelm Junnila	–	Ei
	Heikki Tamminen	–	Ei
	Heikki Luoto	–	Ei
	Laura Huhtasaari	–	Kyllä
	Jari Ronkainen	–	Kyllä
	Teemu Lahtinen	–	Ei
	Juha Mäenpään	–	Ei
Hanna Mäntylä	Kyllä	–*	

Huomio: Viiva (–) tarkoittaa, ettei ehdokkaan tietoja ei löydy vaalikoneaineistosta. Vuoden 2015 listan jäsenet saattoivat olla jo aiemmin ehdolla, mutta tätä tietoa ei tarkistettu. * Erytishuomiona tulee mainita, että Hanna Mäntylä valittiin molempina vuosina eduskuntaan, mutta ei esiinny vuoden 2015 aineistossa.